Budapest, 1891. december 18-án. Jüdisches Volksblatt. I. évfolyam 77. sz.

יידישעס פאָלקסבלאַטט

אונפארטייאישעס אָרגאַן פיר פאָליטיק אונד ידישע אינטערעססען.

Előfizetési árak: Egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt.
פרענומעראַציאָנס-פּרייז דעם בלאַטעס:
פיר עסטערייך-אונגאַרן:
גאַנציאָהריג 8 גולדן, האַלביאָהריג 4 גולדן, פיערטעלאָהריג 2 גולדן.
פיר דאס איבּריגע:
גאַנציאָהריג 10 גולדן, האַלביאָהריג 5 גולדן, פיערטעלאָהריג 2 גולדן, 50 קר.

פרענומעראַציאָנס־פּרייז: אין וויען אַלץ ענטגעגן
זענד צו ריכטן אַן
דיא רעדאַקציאָן דעס
„יידישעס פאָלקסבלאַטט"
בודאַפּעסט, וואָרמדאָהאָף.

Megjelenik hetenként 3-szor: hétfőn, szerdán és pénteken.
עדישיינט דרייימאָל וואָכענטלעך: מאָנטאָג, מיטוואָך אונד פרייטאָג.
אנצייגען אונד קאָנקורזע פאָן גענייטדען ווערדען בּיללינסט בּעדעכטעט.
רעדאַקציאָן אונד עקספּעדיציאָן: בודאַפּעסט, וואָרמדאָהאָף.

בודאַפּעסט פרייטאָג יום כסלו תרנ"ב. | eletre szerkesztő: DORNBUSCH MÓR. | עדיטאָר יאָהרגאַנג, נומער 77
הערויסגעבער אונד רעדאַקטער: מ' דאָרנבּוש.

דייענינען הערען אָבאָנענטען, דערען פּראָמעראַציאָן אַם 15. דעצעמבּער ענדיגט, ווערדען אים ערגיינזע דערזעלבען ערזוכט, דאַמיט קיינע אונטערברעכונג אין דער צוזענדונג דעס בלאַטעס אַן אירע אדרעססע אינטרעטע.

עס הגמה.

— איין האָפענונגסשטראַהל פיר דיא אָרטה יודען אונגאַרנס. —

ווי דאַלטען עס פיר איין וואָהרעס וואונדער נאָטטעס, פיר איינע גנאַדיגע פּוגנג דער פאַרזעהונג, דאַס דער אייזערנע בּיעטער בּ ר אָ א ש, דער פאַן דען דרינגענדען ווינטען דער אַרטהאָקסיע בּעצינ־ליך דער זאָנגנטאַגרוהע ניכטס ווייטען וואָללטע, דאַ ער דאַביא בּעדאַרפטע, קיינע קאָנ־פעראַנצען רעכזוכטען צו בּעאַכטען, זיי ענדליך גענייגט ציינטן, דעס געוויסענס־צוואַנגע רעגונג צו בּראַגען, דער אויף דיא שבּרענגטל יבּיגען יודען דורך זיינע פערדאַנגנישפאָללע פעראָרדנונג וויידר.

אויף פעראַלאַסונג דער אָרטה דורכפיה־רונגס־קאָמיסיאָן ערשיען געבּעטען אום האַלב 9 אוהר אַבּענדס איינע גראָסע דעפּוטאַציאָן אַרטה קויפליטע אוים דען פערשיעדענסטען שטאַדטען אונגאַרנס אונטער פיהרונג דער הערען דר' מאַר־על פ ר י ע ד ל אַ י ד ער אוים גראַ ב ווו אַר־דיין אונד אדאָלף פ ר אַ נ ק ל דיעזע בּיים האַנ־דעלסמינישטער בּאַראָן אין אויזיענען, אום דיעזעם נייערדינגס אַ דר שווערעס לוס צו מלאַכען. דער מיניסטער עמפּפינג דיא דעפּוטאַציאָן בּעזאָנדערס פריינדליך אונד שטעלטע דערזעלבען בּעגינסטיגנ־גען בּעצוגליך דער אָנגנטאַכטהיט אין אויטיכט. זיינע עקסצעללענץ אַנטוט:

„איך זעהע זעלבסט איין, דאַס מיינע פעראָרדנונג פיר דיעזענגען דיא אַהנעהדן איינען טאַג אין דער וואָכע בּייערן מיסטען איינע שווערע שטרענגע בּעדייטעט.

ווא ווער ערפאָרדערן האַט קיין געדענגערע, ווא קאָלאָנאַ ט י ס אַ דער געוועזענע בּיסכּאָפ־פּראָזידענט, דעם מיניסטער בּאַראָן אַנס הערזן גע־לענט, דיא בּיטטע דער אַרטהאָדאָקסען צו בּעריק־זיכטיגען.

נאַהערעס אובּער דיעזע אויזיענען בּרינגען ווי אין נאַכסטער נומער.

פיר דייטע וואָללען ווי נור פאָלגענדעס בּע־מערקען: צור צייט דער הטטונאַס וואַר עס דאַס באַזאַהאַפטע גריעכישע קאָנינרך, וועלכעס דיא יודען דאַצו צווינגען וואָללטע, אויפ־ך דייזע יעלעגען צו פערגעסען. אין אונזערען טאָגען וואַר אין אָלבּער שרייבּט מאַנכען קאָ נ גר עס ס ל ע ר ן פאַרבּע־האַלטען, דיא דעם מיניסטער אויגערעדטען, דאַס דיא צאַהל דער דען שבּת הייליגענדען יודען אין אונ־גאַרן אינע פערשווינדענד גערינגע זייא. אין דער געבּטרינען אויזיענען בּיא בּאַראָן וויעז דיא אָרטה דעפּוטאַציאָן אויף מעהר אלס דרייסיגטויזענד בּע־האַרליך בּעגלויבּיגטע אונטערשריפטען פאָן יידישען קויפליטען אונד געוועזענטען הין, דיא ניכט אום אללעס אין דער וועלט דען שבּת ענטוויידען מאַכטען.

דער גאַנצע פערלויף דער געסטרינגען אויזיענע ציינט, דאַס אין מיטטעלבּער אונטשאַג אין דער גע־זינגונג דעס מיניסטערס בּעטרעפס דער אָרטהאָדאָק־טען עדפאָלגט אויטס. האָפענען ווי דאַס בּעסטע!

פּרעסען אונד אַנדערע פרעגען.

— אויס דעם אַסטרייכישען ריכסטאָג.

דער אָרטהאָדאָכסע בּיגינטער־פּראָזידענט, גראַף מ ט אַ אַ פּ ע, האָט דיא גייטשעריי, דיא ער אַרטהאָדאָקסען דאַס, ניכט בּעזאָנדער לאָב ווערדיגן, עס האַט איינען, בּי מ עקען לאַנג פערגאַנגענע צייט גענעמען, וואָ דיעזער שטאַאַטסמאַנן בּיט דען מעש־כען אונד אַנטי־סעמיטען צו דער לעגיטימען פּאָפּולאַרען עקעלעמענט, ווענטיגען צו דער האַלבּ־ליבּיגען ווי דער האַלבּ־ליבּיגען אין פאַר־טיען געגען אויזדרען אינטרעסען אַנגער אונד פּראָ־טעסטאַנט.

נאָר איזט דער ווידערלוגע אינזהדוקע ניכטס פערוויזען, וועלכען דיא דערע דעס אַנטי־סעמיטי־שען דר' לו ע ג ער, ווהך זיינע אַנגריפּפע אויף אַ ר נ גאַ ר אונד אַ א פ ר ווי ר הערפאָרגערו־פען דאַס, נאָר בּי אַלדעם דער פיינדער דער יונג־טשעכען, דר' ג ר ע ג ר, אים ווענער דייסבּראַ־טהע איינע רעדע, דיא אַלל דעם האַסטעס אונד צאָרנעס גיגען דיא אַנטיסעמיטען פערגיסינג אויס־גיסט, ווהך דעם אַנגאַרישען שטאַאַטס ווע־שען אין דער זעלבּסטגערעכטען בּיגיר, אויס דיא מאַכטען איינען אייגענען קאַנט, אין איינענעם פאַר־לאַ. ענס אונד איינע איינענע פעריזונג דאַבּען.

אין דיעזער פאָרגעטראָגען אום וועגען רויס־ראַהדע גיטשאַלטענען רעדע, וועלכע דר' ג ר ע ג ער פאָלגענדעס:

„יוענד זיי דער בּיגינסטער־פּראָזידענט דיא מיטע נעבּען וואָללטע, זיין פאָליטישע געוויסען צו פיהלען, פּראָזידענטעמאַט, דאַס ג ר אָ ס ס ע ש ט אַ אַ ט ס מ אַ נ נ ע ר אַ י ב ע ר ה ו י פ ט אַ י ן ג ע ו ו י ס ס ען ה אַ ב ען, זאָ וויידע ער צו דער אויפגעגעזעטצונג קאָמען, דאַס ער וואָלט־רענד זיינער לאַנגען בּיגיגערונגען מיטהעלוגען דעם אַנטי־סעמיטיזם פאָלקע איינענטלעך נאַר ניכטס גו־טעס אונד זעהר פיעל בּאַזעס געטראָן האַט. בּאַר־מען דאַס אללע בּעדענקען, אום אין גלעקלעכען וואָהלוואָלעדענס אַנדאַ צו ווערדען אונד ווייא זיערטס עס אין ווהרלעכקייט ווערדען אויס זיי זעהען דיא בּעפאָלגערונג דיעזעס לאַנדעס אונטער דער פּרעסט־בּאַרען לאַסט וועלכע זיא פיר דען אָ ס ט ר י כ י ש ען טשאַאַט צו טראָגען האַט. אונטער דיעזעם ע ר־פ ר ע ס ס ו נ ג ס־ א ו נ ד אויס ז ו י נ נ ס־ ז י ס ט ע ם, אין אויפרעכטע וואָהלטשאַנדע אינטער צורקקגעהען. דער גראָסעדע מחיל דער טשע־כישען בּעפאָלקערונג פיהלט זיך אין דיעזעם שטאַאַ־טע אום דאַס בּעסטען גראָע אונגליקליך; ער פיהלט זיך אין דיעזעם שטאַאַטע וויא אין אינעם פרעמ־דען, אום פ י י נ ד ל י כ ע ן ש ט אַ אַ ט ע וויא אין איינער ארט בּ א ב י ל אָ נ י ש ע ן נ ע־מ אַ נ נ ע נ ג ש אַ פ ט בּייפאַלל בּייא דען יונג־טשעכען, אונד עס איזט נאַר ניכט צו פערוואונ־דערן, ווענן דאַס בּעשטעכען אונד דיא זעהנזוכט אויס דיעזער באַרבּאַרישען געפאַנגענאַפט לאָז־צוראַמען בּעריים אין דיא טעפּפטען שרעכען דער משעכשען בּעפאָלקערונג גערדונגען וויא, דער האַ ט אויכ דיא אַ ב ג י י נ נ נ ג ע נ ע ן ד י ע ז ע ן ש ט אַ אַ ט נאַמען דעם משעכשען פאָלקע קעמען אינטער אינטעלליגע־מוס וועלטען עס אין דיעזען שטאַאַט געפעסטעלט אויס!

ווייטע־פּראָזעדענט בּאַראָן כ ל ו מ ע צ קי, ריעף דען רעדנער ווענען דיעזער לידענשאַפטליכען אַנדרעקקע צור אָ ר ד נ נ ג. אבער דר' ג ר ע ג ער לעגט זיך דאַרגעך ניכט בּ אַרדען, ער שלאָסס זיינע רעדע מיט דער דאַרזהונג, דאַס אינטאַל דער ט אַ נ ד נ ר אַ ב ר ע נ נ נ ג קאָמען וועדדע.

דיא משעכיסען צייטונגען אין אויהער שפּוטצע דיא מראָגער „פ אָ ל י ט י ק" צוללען דעם אַנטי־סעמיטען ל ו ע ג ע ר פאָללע אַנערקענונג פיר זיינע רעדע אונד בּעזיהמען זיך נאַטירלעך אויך פיר דיא וואָרטע דעס דר' ג ר ע ג ער. אבער דר' ג ר ע ג ער לעגט זיך דאַרגעך ניכט בּ אַרדען, ער שלאָסס זיינע רעדע מיט דער דאַרזהונג, דאַס אינטאַל דער ט אַ נ ד נ ר אַ ב ר ע נ נ נ ג קאָמען וועדדע.

דיא משעכיסען צייטונגען אין אויהער שפּוטצע דיא מראָגער „פ אָ ל י ט י ק" צוללען דעם אַנטי־סעמיטען ל ו ע ג ע ר פאָללע אַנערקענונג פיר זיינע רעדע אונד בּעזיהמען זיך נאַטירלעך אויך פיר דיא וואָרטע דעס דר' ג ר ע ג ער. לעטצטערעס בּלאַמטט קאָנ נאַר נ י מ ע נענט אויסדר קקע דעם לאָ־בּעם מענדען פיר דען „יידישען עדרעגנאַנען לערעגער" דער גענען דיא מאַראָרען אונד קאַסיוויי זאָ וואָקקער מעגלוגנגס בּעגאַבּטען האַט!

ווייטר דאַס האַפּפּע ענדליך איינזעהען מיט וועלכער וואַפּפּאַנען ער עס צו טהון האַט? דיא עדפאָרזונגען דיא ער בּיא דען משעכען אונד אַנטי־סעמיטען בּעגאַטעלט, אַללטען אידן דאַר שען קלוג בּעגאַבּטט האַבען.

מאַנעס־ נ אַ ר י ש ען.

שפּענדען. לשכת האלמה של השוק דקק נ אַ ר י־ש אַ ל ו ר ו זיך ביא אונס פיינער אַלגעמיינע בּעשאַלגע איינשלוסען:

אין הערין אויף פלעגענדע אין ניר־שאַפאַל.

משאַנו	קר.	50.—
אין הערין אויף פלעגענדע	„	50.—
„ „ אינגאַנט שטעגיג	„	50.—
„ „ אַ אַלגעמ אין ניר־אונדזין	„	40.—
„ פריא דאַא אין אַלאַנו	„	30.—
„ הערין „ בּיגעטעגט אין ניר־הייזעל	„	50.—
„ „ „ „ „ „	„	50.—
„ „ „ הייזעס	„	50.—
„ „ „ קעקעל	„	50.—
„ שי אַ אַ אַ אַ	„	30.—
„ מי לייטער	„	30.—

צוזאַמען 4 גולדן 30 קר.

וועלכען בּעטראָג ווייטער עדהוזן דעם הערין אבּרעהאַ־בּעער פ יוזנגייר ניר נאַך נאַר־שאַלוי בּעשעדיגט האבען.

דיא אַדמיניסטראַציאָן דעס „יידישען פאָלקסבלאַטטס."

(דאַס בּעפינדען דעם קאָנינס אין ווייען ערצאַהלטע מאַן זיך פאַרגעסטערן אינטער אנגסט אונד שרעקקען דאַס זיינע מאַעס־

דיעזען אומשטאנד ניטצען דיא רוסישען בלאט-טער געגען דיא יודען אויס. אינדעם זיא שרייבען: „פריהער, זאלאנגע דיא איינענגטצינען יודען דאס רוסישע פאלק אויסבייטען אונד אידס דאס בלוט אויסזוגען קאנגטען, בלייבען זיא געמאכליך אים לאנדע; יעטצט, דא דער בויער אינטער דער הונגערס-נאטה לייד אונד ניכטס מעהר זיין איינען נעגנטשליכען זיך דיא יודען פארט.“

אלס אב מאן זיא ניכט דירעקט פערטרייבען ווירדע! עס איזט וואהר: מאן וויזט אידנען אנדערע וואהנ-אָרטע אין רוסלאנד אן, אבער זאלכע, אין דענען זיא אבסאלוט ניכט עקזיסטירען קאָנגען, ווייל דאָרט מעהר מענשען וואהנען, אלס דער אָרט אויפ-נעהמען קאנן אונד ווייל מאן אידנען יעדען ערווערב אונטערזאגט, יעדען נאהרונגס-צווייג אבשניידעט.

איינע איינציג רוסישע צייטונג, דיא „פע-טערסבורגער וויעדאָמאָסטי“, וויזט אויף דיא אונגע-רעכטגקייטען הין, דיא מאן אין רוסלאנד געגען אונ-זערע ברידער פעראכט. זיא שרייבט אונטער אנ-דערעם פאָלגענדעס: „דיא אָפּפענטליכע מיינונג אונזערעס לאנדעס ווירד דאדורך אירערגעניהרט, דאס מאן אַלע יודען פיר דיא פערגעהען איינ-צעלנער אידערער גלויבענסגענאָססען פערגאנצווארט-ליך מאכט. ווענן מאן עס פערזוכען וואָللטע, דיא געזאממטע איינוואָהנערשאפט דעס ווייטען רוסישען רייכעס פיר דיא פערברעכען פערגאנצווארטליך צו מאכען, ווענען וועלכער זיא פיעלע רוסען טאגליך פאר גערייכט שטעהען, וואס ווירדע דיא רוסישע נאציאָן דאצו זאגען? דער געדענקטע אויס דער מיטטע דעס פאָבעלס ווירדע איין זאלכעס פארגע-הען ניכט נור אלס בלאמירטן, זאנדערן אויך אלס פערברעכען אנזעהען. אבער דען יודען געגענ-איבער דארף מאן זיך אללעס ערלויבען; דא גיבט עס נעמאנדען אים לאנדע, דער איינזיכט דאס.“

אם 4. נאָוועמבער וואָרדען פאָן קאָנ-סטאנטינאָפעל אויס 811 רוסיש-יידישע פלכטלינגע אויף איינעם עקסטרא-שיففע נאך מארזיללל בעפאָרדערט. פאָן וואָ מאן זיא נאך ארגענטינען אין דיא קאָלאָניען דעס באראָנס הירש, שיקקטע. בעפאָר זיא דאס שיففע בעשטיגען, פיהרטע מאן זיא אין אין באד, וואָ זיא זיך ריינינטען, אידנען דאס האאר געשנינטען אונד עדעס איין נייעס נעוואנד גענעבען וואורדע. מאן נאב אידנען שפייז-פאָרראָטהע אונד געטראנ-קע אויף דען וועג מיט. פיער אכסען וואורדען רי-מיעלל געשלאכטעט, אים דיא איומוואנדערער מיט פלייש-שפייזען צו פערזעהען. אלס דיא אונגליקקל-בען דאס שففע בעטראטען בענאכטיגטע זיך איה-רער דער שמערץ איבער איהרע פערגאנגענהייט אונד דער צווייפעל איבער איהרע צוקונפט זאָ זעהר, דאס זיא אין לוטעס וויינען אויסבראכען. עס וואר איין מארק-ערשיטערנדער, הערצברעכענדער אנ-בליקק, בעיאהרטע מאננער שולכטעגן צו זעהען. דיא איומוואנדערער פידרטען צוויי פאהנען מיט. דיא זיא איففיססטען. דיא איינע פאהנע טרוג דען גא-מען זיינער מאיעסטאט דעס סולטאנס אבדול האמיד. דיא אנדערע דען דעס האכהערצינען באראָנס מאָריץ הירש. איינינע איומוואנדערער, דיא נאך רוסישע באנקנאָטען ביא זיך האטטען, וואַרפען דיעזעלבען אינס מעער, אום דורך ניכטס מעהר אן דאס נרויזאמע לאנד עראיננערט צו ווערדען, דאס זיא אין זאלכעס עלענד נעשטירצט האט!

טעלעגראממע.

לאָנדאָן, 15. דעצעמבער. נאך איינער פעטערסבורגער דעפעשע בעריעף דער קריעגס-מיניסטער אללע גענעראלשטאבס-שעפס נאך פע-טערסבורג, אום איינע נייע דיספאָזיציאָן דער רוסישען שטרייטקראָפטע צו ארראנזירען. — דיא הונגערסנאָטה ניממט צו. אין פיעלען בעצירקען אייזט געטרייד ניכט מעהר קויפלך אונד העררשט דער הונגער-טיפוס אין מעהרערען פראָווינצען. דא דיפ-טערים וויטהעין אין לאָדז.

וויען, 15. דעצעמבער. אין דער הייטיגען זיטצונג דעס אבגעאָרדנעטענהויזעס געדאכטע דער פאָרזיטצענדע דעס פערשטאָרבענען ערצהערר-צאָגנס זיגיסמונד אונד זאגטע: „דיא פאָלקער אָסטערריכס פיהלען לייד אונד פריד דעס הערערשער-הויזעס מיט. דאס פראָזידיאום ווירד דען געפיהלען דעס הויזעס אן דען שטופען דעס אללער-אָאכסטען טהרענאָגען אויסדרוקק געבען.“ (אללגעמיי-נע צוטשטימונג.)

ווענען מאנגעלס אן רוים מוסטע דער „בריעפקאסטען דער רעדאקציאָן“ פיר נאָכסטע נוממער צוריקבליבען.

„דער וואונדער-ראבבי“

שפאנגענדע היסטאָרישע ערצאָהלונג אום דעם 15. יאהרהונדערט.

„אריסטאָקראט אונד יודע“

האָכ-אינטערעסאנטע ערצאָהלונג נאך איינעם ראָמאן פאָן מ׳ ז׳.

דיעזע ביידען אים „יוד פאָלקסבלאטט“ ערשיע-נענען ערצאָהלונגען זינד אויך אין סעפאראט-אבדרוקק ערשיענען אונד קאָסטען פיר ניכט-אבאָנענטען דיעזעס בלאטטעס צוזאמען 35 קר׳.

נייא איינטרעטענדע אבאָנענטען ערהאלטען דיעזע ביידען ערצאָהלונגען, אָוווא דען אנפאנג דעס סענזאציאָנעללען ראָמאנס

„איין געטריפטער יודע“

אם רוסישען קאיזער-האָפע אויף פערלאנגענגראטים צוגעזעזנדעט.

עבענזאָ פערזענדען ווירד דיעזעלבען אונ-ענטגעלטליך אן דיא ביזהערינען אבאָנ-נענטען אונזערעס בלאטטעס צור צייט דער ער-ניערונג אהרער פראָנומעראציאָן.

בעשטעללונגען

זינד צו ריכטען אן דיא רעדאקציאָן דעס „Jüd. Volksblatt“ Budapest, Wurmhof.

וואָאָרען-בעריכט.

געטריידע-געשאפט פאָם 15. דעצעמבער.

דאס אויסגעבאָט אין וויצען וואר הייטע שוואך, דיא קויפלוסט בעשראנקט. — עס וואורדען 27.000 מעטע-צענטנער צו נאכשטעהענדען פרייזען פערקויפט:

מאָנאָטליכע	וויצען				
	באסטשקאער	פעסטער מ׳	טהיס		וויסענבורג
	פריזען פער 100 קילאָגראמם				
75	1.90	10.75	10.85	10.70	10.95	10.75	10.90
76	11.05	10.85	11.—	10.80	11.05	10.83	11.05
77	11.15	10.95	11.15	10.95	11.15	10.95	11.15
78	11.25	11.05	11.20	11.—	11.25	11.50	11.25
79	11.30	11.10	11.25	11.05	11.35	11.10	11.35
80	11.40	11.20	11.35	11.15	11.40	11.20	11.40
81	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—

קאָרן פאָן 10 גולד׳ 40 קר׳ ביז 10 גולד׳ 55 קר׳.

גערסטע פוטטער פאָן 6 גולד׳ 20 קר׳ ביז 6 גולד 50 קר׳. בריינגער פאָן 6 גולד׳ 70 קר׳ ביז 7 גולד׳ 15 קר׳. בייזער פאָן 7 גולד׳ 35 קר׳ ביז 8 גולד׳ 60 קר׳.

האפער פאָן 6 גולד׳ 30 קר׳ ביז 6 גולד׳ 60 קר׳.

קוקורוטין פאָן 6 גולד׳ 55 קר׳ ביז 6 גולד׳ 60 קר׳

קאָהלרעפס פאָן 14 גולד׳ — קר׳ ביז 14 גולד׳ 50 קר׳.

הירזע פאָן 6 גולד׳ 50 קר׳ ביז 6 גולד׳. 70 קר׳.

וויענער שלאכטפיעה-מארקט פאָם 14. דעצעמבער.

דער אויففטריעב בעטרוג 3913 שטיק, אונד צוואר: 2211 אונגאריישער, 666 גאליציישער אונד 1036 דייטשער רעסע, דארונטער 504 שטיק בינדלפיעה. טראָטין דעם מינדערען אויففטריעבעס בליעבען דיא פרייזע אונ-פעראנדערט. מאן בעצאהלטע: אונגאריישע אכסען צו פלי׳ —.54 ביז פלי׳ —.68, גאליציישע צו פל׳ —.54, ביז פלי׳ —.64, דייטשע צו פל׳ —.56 ביז פלי׳ —.69 (אללעס פער 100 קילאָגראמם.)

„Pénzügyi szemle“

איזט דאס פערטרויענסווירדיגסטע פאכבלאטט איבער זעממטליכע בארזענגעשעפטע, וויא אויך איין געניויער אויסזייז איבער אללע אנ- אונד אויסלענדישען צייטונגען. „Pénzügyi szemle“ גיבט דיא בעסטען אויففלע-רונגען פיר שפעקולאנטען אונד קאפיטאליסטען. יעדוועלכע אויסקונפט ווירד אונענטגעלטליך געלייסטעט, עבענזאָ ערהאלטען דיא יעטצט זיך מעלדענדען פ. ט. אבאָנענטען פאָם 1. דעצעמבער 1891 ביז 1. אפריל 1892 „Pénzügyi szemle“ גראטיס.

פראָ.ומעראציאָנס-פרייז ביז 1. אפריל 1893 נור 1 פל.

עקספעדיציאָן אונד אדמיניסטראציאָן:

Budapest, 6. Bezirk, Teréz-körut Nr. 48.

וויכטיג פיר רעגאליען-פאָכטער.

רום, סליוואָוויטץ, מעבער, לאגער-בראנטווין, ליקאָר אונד אללע גאטטונגען געטראנקע ערצייגט מאן אויף קאלטעס ווענע אָהנע אפפאראט מיט מיי-נען פראָמיאירטען עסענצען אונד אַרטעריישען אָלען אז׳ז׳ז׳.

ARNOLD WATTERICH, BUDAPEST.

VII., Tabakgasse Nr. 1, »Huszárház« vis-a-vis dem israelitischen Tempel.

מאניפולאציאָנס-ביכער אונד פרייז-ליסטען אין אללען שפראכען גראטיס! עמפעהלע פערגער: ווערמוטה-עסענץ, עגטזייערדנגס-פולווער, וויינ-קלאָר-פולווער, גלייצערין, הויזענ-בלאטזע אונד מיטטעל נעגען אללע ווייג-קראנקהייטען.

קליינע אנצייגען.

אין דיעזער רובריק קאָסטעט יעדעס איינצעלנע וואָרט 2 קר׳ יעדעס מיט פעטען בוכשטאבען גערדוקקטע וואָרט 3 קר׳. איזט דיא אנצייגע אויך מיט אינער דישלינען אדרעסע אנגעגעבען, זאָ מיסען דאפיר עעפאראט 30 קר׳ אן שטעמפעל-געבוהר עגטרגטען ווערדען. — אויסקונפט איבער דיא אנ-צייגען ערטהיילט דיא אדמיניסטראציאָן אונזערעס בלאטטעס. יעדעס אונענטגעלטליך; שריففטליכע אויסקונפט ווירדען יע-אך נור גיגען איינזענדונג דער נאטהיגען פאָסטמארקע ערטהיילט.

צוויי ערצאָהלונגען.

„דער וואונדער-ראבבי“. דיעזע אום „יוד פאָלקס-בלאטט“ ערשיענענע ער-צאָהלונג, וועלכע זיך זאָ גראָ-סען ביففאללס דער נ׳ לעזער ערפרייטע, איזט נונמעהר פאָللשטאנדיג אין עעפאראט-אבדרוקק (אונבראשירט) ער-שיענען. נייא איינטרע-טענדע אבאָנענטען, וועלכע דאס פראָנומעראציאָנסגעלד פיר אין קווארטאל איינזענ-דען, ערהאלטען דיעזע האָכ-אינטערעסאנטע ערצאָהלונג אויף פערלאנגען גראטיס צוגע-שיקט עגענזא דען אונ-לאָנגסט אין עעפאראט-אבדרוק אָللשטאנדיג ערשיענענען שפאנגענדען ראָמאן „אריס-טאָקראט אונד יודע.“

צאָנס זיגיסמונד אונד זאגטע: „דיא פאָלקער אָסטערריכס פיהלען לייד אונד פריד דעס הערערשער-הויזעס מיט. דאס פראָזידיאום ווירד דען געפיהלען דעס הויזעס אן דען שטופען דעס אללער-אָאכסטען טהרענאָגען אויסדרוקק געבען.“ (אללגעמיי-נע צוטשטימונג.)

„דער וואונדער-ראבבי“

שפאנגענדע היסטאָרישע ערצאָהלונג אום דעם 15. יאהרהונדערט.

„אריסטאָקראט אונד יודע“

האָכ-אינטערעסאנטע ערצאָהלונג נאך איינעם ראָמאן פאָן מ׳ ז׳.

דיעזע ביידען אים „יוד פאָלקסבלאטט“ ערשיע-נענען ערצאָהלונגען זינד אויך אין סעפאראט-אבדרוקק ערשיענען אונד קאָסטען פיר ניכט-אבאָנענטען דיעזעס בלאטטעס צוזאמען 35 קר׳.

נייא איינטרעטענדע אבאָנענטען ערהאלטען דיעזע ביידען ערצאָהלונגען, אָוווא דען אנפאנג דעס סענזאציאָנעללען ראָמאנס

„איין געטריפטער יודע“

אם רוסישען קאיזער-האָפע אויף פערלאנגענגראטים צוגעזעזנדעט.

עבענזאָ פערזענדען ווירד דיעזעלבען אונ-ענטגעלטליך אן דיא ביזהערינען אבאָנ-נענטען אונזערעס בלאטטעס צור צייט דער ער-ניערונג אהרער פראָנומעראציאָן.

בעשטעללונגען

זינד צו ריכטען אן דיא רעדאקציאָן דעס „Jüd. Volksblatt“ Budapest, Wurmhof.

Herausgeber und Redacteur: M. Dornbusch.

Budapest, 1891. Druck von Sam. Márkus, (Dorotheagasse 6 Warmhof.)

דער פרכטערליכען לאנע וואָרע דיא איינבערופונג פאָן פאָלקס-פערטרעטער".

(דער ווייג-צאָלל אונד אונזער פערטראג מיט איטאליען.)

נאך דעם נייען פערטראג צווישען אָסטערריך-אונגארן אונד איטאליען זאָלל דער איינגאנגס-צאָלל פיר ווין אורס איטאליען נאך אָסטערריך-אונגארן פאָן 20 גולדען אויף 3 פל. 20 קר. העראבגעזעטצט ווערדען. דיעזע בעשטימונג רופט אונטער דען איינהיטשען ערייגערן אונד האנדלערן נראָסע אויפרעגונג הערפאָר. זאָוואָהל דער בודאפעשטער לאנדווירטשאפטליכע פעראין, אלס אויך דיא באנאער פרעמדענגטען אונד האנדלער הערלטען קאָנפערענצען, אין וועלכען אבער אבהילפע גענען דיא קרייזע בעראטהען וואורדע, פאָן וועלכער דיא ווייג-פראָ- וצענגען אונד דער ווייגהאנדעל אונגארנס דורך דען איטאליענישען פערטראג בעדראָהט ווערדען, דיא איטאליען דען אונגארישען מארקט מיט ווין אוטערפלוטהען קאָנטע. אין פינפקירכען פאנד אם דענסטאג אינע פערזאמלונג דער האנדעל-טרעבענדען שאפטען אין וועלכער בעשלאָסען וואורדע, געגען דען איטאליענישען ווייג-צאָלל שטעלונג צו נעהמען. דיא הויפט-בעפערכטונג בעשטעהט דארין, דאס איטאליען ווינען איינגאנגס-צאָלל פיר ווין בעריינטענד הערגעבעטצען ווערדע. דעגטערן נאכשטאנדס שפראָ אינע פינפ-קרכענער דעפוטאציאָן דעגטענגעזנדן בים האנדעלסמינעטער באראָש פאָר, וועלכען זיא ערזוכטע, ער מאָגע דאהין ווירקען, דאס איטאליען ווינע אבזיכט, דען צאָלל אויף פיאנקס הערגעזעטצען, אין אחר אָדער ווענינסטענס 9 פראָנאטע פאָר דער אויספיהרונג דער נייער אבמאָכונגען פערבינדען פערפלוכטעט זייא.

קרעפכהנדע. דאס „ארטע-בלאטט" מעלדעט מיט דען קרעפכהנדע זיך שטהערע פעריזע בייא אונזערען שוישפען אין באָגען, אין דער הערצעגאָווינא אונד אין דאלמאציען פאָרגענאָמען וואָרדען, וויא ווייט מן ערפאהרען, איזט דאס רעזולטאט דער פעריזע אין זיא געגעזעטע געזעטצען, דאס דאס קרעפכהנדע נעמעהר דיא איינפיהרונג דער קרעפכהנדע בעשלאָסען האט. שאן פאָן נייאיאהר אב ווירד פיר יעדען טרעפפענקאָפיר אינע בעשטעמטע אנצאהל פאָן קרעפכהנדען פעסטגעטעצט ווערדען, וועלכע אינגעגאנגע בייא פראָבאָסטען, אונד פאטריאָטען לענדיינען פעריזעהרונג פינדען זאָללען.

(בעבהדרעג-ערמאָהנונג בייא טעל נראָבמען.)

מיט 1. יאנואר 1899 פרייטאג אין אונזערן אינע ערמאָהנונג דער נעמיהרונג בייא טעלעגראפענען אין. דיא זאָגענאנטע „נהנה-שאקטע" פיר 21 קר. ענטפאללט נאכדעם, אונד קאָסטעט

18. קאפיטעל. דער ראָטהע זעפפעל.

אויף דעם טישע שאנד זעלבסטפערשטענדליך „וואוהל" יעדער נעטס אינבערנאט פעזל.

דער טיש וואר מיט וואפפען בעדעקקט, וואָרוס ער-זיכטליך וואר, דאס דיעזע מאָגער אויף דיא אמבלינקיטס איי-נעס אינבראָלעס רעגענטען אונד זיך דארוף אָראָבעריינטש-טען, אידר לעגען אים נעגענעגען אינגעגלרקקע מיט אללען מיטגעטען דער פערמוטהונג צו פערזהיידענען.

אינער נאך דעם אנדערן האטטע זיך איינגעפונדען, נאכדעם דיאָבען אים לארען דער האנדעל בעטרעפפ אנפיהיך פאָן האָלץ אונד קאָהלען געשלאָפפען וואָרדען וואר, וואָבייא לאָזונגסוואָרט אונד ציינען פאָן יעדעס בעשהילטשען אונטערפ-אללע איינפלעגטען מיטגען, וואורדע אין זאקק פאָן דער שטעללע גערוהרט, דיא אללע-שהיר, וועלכע בערעקקע נעזוע-זען, קאָם מיט פרישען, גרישען צור ווישע אונד דער אנהיטיי-ליכע קאָהלענ-קיטער שטיצע דיא טרעפפען הינטער אין דען זיך פאָר אהם אָפפענדען קעללער.

דיא פרעמדמלונג וואר פאָללזאָהלען. פערצעהען אן דער צאהל זאפען דיא מאָגער פינפטער אונד שווייגער דאָ.

בינאהע אללע וואָרען אין פעללע, הויפשאָלליך אין דייהע קאָמענעל-פעללע נעקליידעט אונד טרוגען מאפקען אויס שאפ-פעללען.

וואהרע שווייגען זיא זיא אנהאלטענד?

זיא מטטפרטען איינאנדער מיט פאָרשיעדענען בליקקען.

נאך אינער לאנגען פרוגע ערהאָב זיך אינער דער פער-בינדעטען אין ווייגע ווטצע אונד זאגטע:

„בריידער, ווי מיططען מאפקען אבלעגען אונד איינאנדער אויס געזוכט ווערען; עס בעפינדעט זיך אין פע-ראָהרע אינטער אונס!"

אים זעלבען אינגעגלרקקע פאָלגען אללע מאפקען, בייז אויף אינע, אויף דען טיש. אין קרעגס ווענען אונד אויך דיא לעטצטע מאפקע אָפלטיש דעס אללגעמיינען בייפעפעלס.

דאס מן בייא געזאָהרדעטע נעזוכט וואר הוהיז אונד פרכטליך.

„נון, רוקע דער מאנן, דער בוהנע אללען געשפאָנען, אינדעם ער דאס אהם פרעאָבטעטע נעזוכט פיקירטע.

„וואס וואָללען זיא אָפען מיר? איך האבע אללע מאָגלי-נגן ציינכען גענעגען."

„אום דען אינטערטשיד אין אונזערע נעהיטע פרעמדע-לונג צו ערקלעהרען, וואס אבער האבען זיא יעטצט צו זאגען?"

„נכט מעהר, אלס דיא איבריגען הערי."

נאכדעם דיא פרעצעדענטען מאָגן דיעזע וואָרטע גע-שפראָכען, בעגעגנעטע אין געמערטעל אונטער דען אנ-וועזענדען.

„ער מיט שטערבען!" רעדע דער בוהנע שפרעכער דער פרעמדמלונג, דער קיין אנדערער אלס אונזער אלטער בעקאנטער אייזאן רעילאָפ וואר. „ער אויטה אין איינדענגלונג, אין שלאָף, אוגטט האטטע ער אין דעם אבאנדס שטההל, דער אהם מיט וטטע אנגעקאָמען וואָרדע, ערקאנט, דאס ער אלס לעטצטער דער איינגעוויהטען אינ-טראָם אונד דאס עס זייגע בעללטס וואר, דיא געשאָפען דעם אבענדס מיט דער ערצעהלונג זייגער בוהנען הונגלענען צו בעגעגנען, ווי וואטטען פיר מיططען אויס איינגע

יעדעס וואָרט 3 קר. טעלעגראמע מיט ווענינער אלס 10 וואָרטען ווערדען יעדאָך פיר 10 וואָרטע גערעכנעט. פיר אינע דעפעשע פאָן 9 וואָרטען צום בייספיעל מוططען מאן בייז עטצטע 18 קר. (2 קר. פיר וואָרט) אונד 24 קר. נרוטיי-שאקטע ווענינסטען, אלזאָ ציוואמען 42 קר. פאָם 1. יאנואר אנגע-פאנגען קאָסטען דאס בעפאָרדערן אייגער אָללען דעפעשע בלאָם 30 קר., יעדעס וואָרט דאריך האָפפענדען 15 מוططען אָדער 5 צייפערן האנדען.

פאָלטיטשע איבערזיכט.

— I. איז דעס אונגאריישען אבגעאָרדנעטענהויז. —

פאָרגעטטערן האט דאס אבגעאָרדנעטענהויז דאס נייע פענזיאָנס-געזעטץ פיר דיא פאָלקס שול-לעהרער אנגענאָמען. נאך דעם בזיהרונגען געזעטצע געגעבען פאָן דען 25,000 פאָלקס שול-לעהרערן דעם לאנדעס בלאָם מוזיגנד, אונד אויסערדעם 15 וויטשונג אונד 2000 וואיזען אינע פענזיאָן. לוט דעם נייען געזעטצע זינד נון אללע לעהרער, וועלכע אויך אין זעהר בעשיידענעם מאאסע בערעקטיגטען. דיא געזאמטע פענזיאָן וווירד 300 גולדען בעטראגען, אלס האָפפענדע פענזיאָן וווירד דאס צולעטצט בעצאָהלטע פאָללע געזאָהלט בעשטעהען. מיטהער וואר דער לעהרער ערסט אם אלטער פאָן 65 יאהרען פענזיאָנספאהיג, נאך דעם נייען געזעטצע האט ער שאָן אם 40-יאהריגער דענסט-צייט אנספרוך אויף פענזיאָן. דיא פאָר דעם 21. לעבענס-יאהרע געלעגטע דענסטע ווערדען יעדאָך אין דיא דענסט-צייט נכט איינגערעכנעט. דיא ווייטערע אונד וואיזען דער לעהרער זינד אום נייען געזעטצע בעסער בעזאָלדעט, אלס בייהער.

— II. בעסערע איבער דיא האנדעלס-פעריאָדע. —

אויף דיינע אלטען באנע איזט דער געזעטצענע דייטשע רייכס-קאנצלער אין שווערטער טיר דען פארלאמענטארישען-וגס געוואָרדען, דען ער וואהרענד דיינער לאנגען רעגערונגס-צייט זאָ אָפט מיט פיסטען טראט. בים-אָרק איזט אבגעאָרדנעטער דעם דייטשען ריכס-קאנצלער אין שווערטער טיר דען דייטשען אנגעס, אין וועלכעם ער יעדאָך בייזהער פאָן יינעם באנאט קיינען גנעדיגי מאנטעל. פאָרלייפיג קאָנטע ער נכט אין דען דייטשען אום דיינע מיי-נונג צו אויסערן, דאפיר אבער עפפענטליך ער בייא זיך דעפוטאציאָנען, אין דיא ער פאָלטישע רעדען הלטעט. דיא יינגסטע דעפוטאציאָן וואר אויס דער שטאדט זיגעגע אונד בעקאָם פאָן בוסטאָרק פאָלגענדעס צו הערען:

„וועגען איך נאך בעללען קאמע, אום אים רייכס-טאג דען מוט אויפצוטהון מיططען אך דער הערר-שענדען פאָלטיק שארפער ענטגעגענ-

ברייטע, ווי מיططען מאפקען אבלעגען אונד איינאנדער אויס געזוכט ווערען; עס בעפינדעט זיך אין פע-ראָהרע אינטער אונס!"

אים זעלבען אינגעגלרקקע פאָלגען אללע מאפקען, בייז אויף אינע, אויף דען טיש. אין קרעגס ווענען אונד אויך דיא לעטצטע מאפקע אָפלטיש דעס אללגעמיינען בייפעפעלס.

דאס מן בייא געזאָהרדעטע נעזוכט וואר הוהיז אונד פרכטליך.

„נון, רוקע דער מאנן, דער בוהנע אללען געשפאָנען, אינדעם ער דאס אהם פרעאָבטעטע נעזוכט פיקירטע.

„וואס וואָללען זיא אָפען מיר? איך האבע אללע מאָגלי-נגן ציינכען גענעגען."

„אום דען אינטערטשיד אין אונזערע נעהיטע פרעמדע-לונג צו ערקלעהרען, וואס אבער האבען זיא יעטצט צו זאגען?"

„נכט מעהר, אלס דיא איבריגען הערי."

נאכדעם דיא פרעצעדענטען מאָגן דיעזע וואָרטע גע-שפראָכען, בעגעגנעטע אין געמערטעל אונטער דען אנ-וועזענדען.

„ער מיט שטערבען!" רעדע דער בוהנע שפרעכער דער פרעמדמלונג, דער קיין אנדערער אלס אונזער אלטער בעקאנטער אייזאן רעילאָפ וואר. „ער איזט אין איינדענגלונג, אין שלאָף, אוגטט האטטע ער אין דעם דאָמענע שטההל, דער אהם מיט וטטע אנגעקאָמען וואָרדע, ערקאנט, דאס ער אלס לעטצטער דער איינגעוויהטען אינ-טראָם אונד דאס עס זייגע בעללטס וואר, דיא געשאָפען דעם אבענדס מיט דער ערצעהלונג זייגער בוהנען הונגלענען צו בעגעגנען, ווי וואטטען פיר מיططען אויס איינגע

(פאָרטזעטצונג פאָלגט).

טאט פאן איינעם שווערען אונוואהלזין בעפאללען וואָרדען אונד אן דער אינפלוענצא ערקראנקט זייא. גלוקליכערוויזע שטעללט זיך דעם אלס לעערעס נערעדע הערוים. קאיזער-קאנג פראגט יאוזעף בע-פינדעט זיך פאללקאמען וואהל.

(ערצהערצאג זיגיסמונד), וועל-כער אם דענסטאג אין ווינע געשטאָרבען איזט, האט אן זיינעם אינגענאנדען געשרעבענען טעסטא-מענטע 10,000 גולדען פיר דיא ארמען ווייזע, אונגע אונטערשיעד דער קאָנפעסיאָן, אונד עבענזאָפיעל פיר דיא „פריוויללינע רעטטונגס-געזעללשאפט" פערמאכט.

(וויעדער איין ערצהערצאג ערקראנקט) אוים ווייען קאָממט דיא טרוי-רינע נאכריכט, דאס איך עצהערצאג ערנסט, דער אלטערע ברודער דער בייזען זא דאס נאך אינגאנדער פערשטאָרבענען ערצהערצאג הייג-ריך אונד זיגיסמונד אן אינפלוענצא ערקראנקט איזט, דיא בעיישס אין לונגענ-ענטצינדונג אבערענגט!

(יידישע אָרדענס-בעזיטצער.) דער פאנדיקאנט הערמאן שפיטז אין ברינן ערהויעט דאס רשטערס-צייכען דעם שפאנישען איזאבעללא-אָרדענס, דער אַרצט דר. לוטווג הירש פעלד אין ווייען דיא לוזעמבורגישע אָלדענע מעראללע פיר קונסט אונד ווישענשאפט, דער אייזענבאהנמונס-פיהרער מאלאמאן מימאן שול-ברונס דיא שערבישע גאָלדענע מעראללע, ווינע מאיעסטאט קאיזער-קאנג פראנץ יאָזעף האט דען דעקאָרירטען דיא אגנאדיגע אונד דאס טראגען דעזער פרעמדען אָרדען געשטאטטעט.

(געקראנטע הייפטער אלס פרוינדע דעס הערראישע.) אוים אנלאס דעס אבלעבענס דעס בראזיליאנישען עקס-קאיזערס שרייבט דער פרעדענער דער ווינער איזט" קולטוסגעמיינדע, דר. יעללינעק, אין דער „ציטיס": „דאס פעדדא וואר ווכט דער אינגלינגערע-גענט, דער אינע בעזאנדערע פאָ לעבע פיר דיא העראישע האבסבורג. אויך דער פאָרינע קאָנג פאָן זאכסען, קאָנג יאָהאנן, וואנד-טע דער העראישען שפראכע זיינע אויס. עקזאמ-קיס צו אונד פפלעגטע מיט דעם אָבער-ראבבינער הר. פראנקל אין דרעזדען אבער דיא שפראכע דער בבעל תשובה צו אונטערהאלטען. אונד ווער קאָנגטע ביא דיעזער געלעגענהייט דער בע-ציעהונגען קאָנגין פאָן איטאליען פערגעסען? קאָנגין מארגהערית אָ אשטיר דורט העראיש אונד זא אָפט זיא נאך ווענדיג קאָממט, בעפיעהלט זיא דען דאָרטיגען אָבער-ראבבי-נער צו זיך, אום מיט אוהם יידישע אנגעלעגענהיי-טען צו בעשפרעכען. איך אין קאָנג פאָן דאנגטארק נאהם אין אונזעריעם אנדענקען דערט דיא העראישע ווירטונג אונזעם העבראישען קאָמענטאר צום בוכע „קהלת" אן. פרסטען אונד פרסטינען לערנען אונד לעזען העבראיש, פראָטעסטאנטישע מאנגער אונד פרויען זינד אין דער בכעל הישיש פראָטעסטאנטישע פאָפעסאָר רען גרעהאָרען צו דען ערסטען אונדערטאנען אויף דעם געבייטע דער העבראיסען וואנדאלטאָ אונד דער בכולש-עקזעגעטישען לישעראטור: אונד אונ-טער דען יודען אויסער קלאָר מאָנטעפיאָ-רע אונד באראָן דאוויד גינצבורג נוכט עס קיינע גרעהר, גאנצלך הערפאָראגענדען מאנגער, וועלכע מיט דעם שטודיאום דער העבראישען שפראָ-כע אונד לישעראטור זיך בעשאפטיגען." — (ווען קאָנן עס וואנדערן, דאס דעם זא אויס, ווענן עלבסט יידישע פרעדיגער אויף דאס שטודיאום דעם העבראישען זא ווענג געוולט לעגען? זא פיעל ווייר אונס עראיגנען, דאס הערר דר. יעללינעק ערסט אנלאנגסט אין דער „ציטיס" דא יד שען רע-לינגאל עדהער ווענס דאפער געריגט, דאס זא דען שלעכטן גענענאבער בעגעגלך דעם העבראישען צו שטרעבען זוען. דער עהרווירדיגע הערר עראָהלטע ביא דעזער גלעגענהייט, דאס ער אינעס יידישען נימנאזיאסטען, דער נוכט פאָן העבראישען פער-שטאנד, אינע גוטע נאטע אוים דעלינאָן נאט, אום אוהם נוכט ביא דער מאטריטאט-פרישונג הנרער-לך צו זיין; עראָך נאהם ער דעם בעטרעפענען שטרעבען דאס פערשפרעכען אט, דאס ער דאס „שטע ישראל" עלרענען וערדע. דאס וואר פאר אוהרען. דער נטנאזיאסט איזט ווטדעם אין בע-ריהמטער פראָפעסאָר געוואָרדען אונד הערר דר. יעללינען זאגט פאָן אוהם: „אָב ער הייטע דאס „שטע ישראל" הערצוזאגען ווייס, איזט מיר נוכט בעקאנגט, אבער ער איזט אין אינבערצי-גונגס-טריער יודע געבלעבען." וואהר-לך, אינע בוללינע אבערצייגונגס-טרייע דאס, ווענן מאן יודע זיין קאָנן, אָהנע דען ווערז „שטע ישראל" הערזאגען צו קאָנגען!

(איבער באראָן ווילהעלם קארל ראָטהשילד) ווירדאיס פראנק-פורט פאָלגענדעס געשריעבען: דער באראָן דער שאָן אין בעיאהרטער מאנן איזט, לעבט עבענט מאנגן צוריקגעצאָגען. נור ווענגען איזט עס גע-נאנגט, ביא אוהם אודרעגען צו בעקאָבען. ער קליידעט זיך האָבסט אינפאר, פאסט דורכטנט. אלס זיין ברודער אוהם דאריבער פאָרווירפע מאכטע, זאגטע ער: „דוא ווירסט דאָך איינזעהען, דאס אוך מיך אלס שעף פאָן מיינען בעדיענסטעטען אונטער-שיידען מוס. דיעזע שטאָלציערען אין דען עלענגאנ-טעסטען קליידערן אייגהער: מיר בלייבט אלזאָ נוכט אנדערעס איבריג, אלס מיך, צום אונטערשיעדע פאָן אוהנען, זעהר אייגפאך צו קליידען.

(צו דען רוסישען יודענ-פער-פאָלגונגען.) ווייא אוים אָדעסאָא גע-מעלדעט ווירד, איבערהאשט דאס רוסישע יוסטיצ-מיניסטעריום דיעזע שטאָרט מיט אייגנעם עלאסס, דער אונטער פיעלען יידישען פאמיליען גראָסע בע-שטרימונג הערפאָרגערופען האט. אין דיעזעם ער-לאסס ווערדען דיא יוסטיצ-בעאָאָרדען אויפגעפאר-דערט, זאמטליכע יודען, דיא אין דיעזען אלטערן אלס שרייבער פינגדען, אָדער זאָגטט ווערען פאסטען בעקליידען, ואָאָרט צו עגטלאסען. — דאס „הייליגע" רוסלאנד פאָגגט, זאָ עס זיך אום בעראָאכטונג דער רעכטע דער יודען האנדעלט, נאר קיינע גרענגע. זאָ אוים זיט ווענגסטער צייט אוים צאָרען-ייבער דען יידישען קיפלישען נור זאָ פיעלע האנדלונגס-קאָמטס אוים דאס אנשטיגע געוולטען אויף-צונעהמען בעשטאטעט, וויא פיעל דער נאָוועגער דעם בעטר-פפענדען אָרטעס געשטאטטעט. דיא יידישען קיפלישען אפפעללרטען אן דען „יהודישען סענאט", אום דיעזען עלאסס צו אנטללרען. דער האָבוויינ סענאט האט אבער אוהנע בטעא אב-שלאגיג בעאנטוואָרטעט.

(רוסישע ווירטהשאפט.) וואָהר-רענד זאָ פיעלע מענשען אין דען רוסישען גובער-נעמענטס הונגערן, לייענען אן דען פעטערסבורגער באהנען בעריטענדע געטרייד-מאסען אונבעפאָר-דערט, דיעזע געטרייד-מאסען גען זונד פיר דיא הונ-גערליידענדען בעשטטמט, אבער דיא קאָמטען ווענען מאנגעלהאפטער פאָרקעהרונגען נוכט פאָן דער שטעללע, וויא אוים פעטערסבורג בעריכטעט ווירד, דאס צאר אלעקסאנדער פאָן דיעזער נאכלאסקיט עפאהרען, אבער דיא ער זעהר אויפגעבראכט איזט.

(איינע ניהיליסטישע פראָקלאמאציאָן) וואורדע דיעזער טאגע פאָן געדיימטער האנד אין אללען שטראסען דער רוסישען הויפטשטאדט פעטערסבורג. דיעזע פראָקלאמאציאָן פאָרדערט אין פאָרלאמענט פיר רוס-לאנד אונד זאגט: „דיא הונגערנאָט איזט אייגע אונפערמיידליכע פאָלגע דעס געגענוואָרטיגען רע-גיערונגס-וסטעמס. דער אייגענע אויסוועג אוים מאכטע בעפעהלט זיא דען דאָרטיגען אָבער-ראבבי-נער צו זיך, אום מיט אוהם יידישע אנגעלעגענהיי-טען צו בעשפרעכען. איך אין קאָנג פאָן דאנגטארק נאהם אין אונזעריעם אנדענקען דערט דיא העבראישע ווירטונג אונזעם העבראישען קאָמענטאר צום בוכע „קהלת" אן. פרסטען אונד פרסטינען לערנען אונד לעזען העבראיש, פראָטעסטאנטישע מאנגער אונד פרויען זינד אין דער בכעל הישיש פראָטעסטאנטישע פאָפעסאָר רען גרעהאָרען צו דען ערסטען אונדערטאנען אויף דעם געבייטע דער העבראישען גראָמטאטיק אונד דער בכולש-עקזעגעטישען לישעראטור: אונד אונ-טער דען יודען אויסער קלאָר מאָנטעפיאָ-רע אונד באראָן דאוויד גינצבורג נוכט עס קיינע גרעהר, גאנצלך הערפאָראגענדען מאנגער, וועלכע מיט דעם שטודיאום דער העבראישען שפראָ-כע אונד לישעראטור זיך בעשאפטיגען." — (ווען קאָנן עס וואנדערן, דאס דעם זא אויס, ווענן עלבסט יידישע פרעדיגער אויף דאס שטודיאום דעם העבראישען זא ווענג געוולט לעגען? זא פיעל ווייר אונס עראיגנען, דאס הערר דר. יעללינעק ערסט אנלאנגסט אין דער „ציטיס" דא יד שען רע-לינגאל עדהער ווענס דאפער געריגט, דאס זא דען שלעכטן גענענאבער בעגעגלך דעם העבראישען צו שטרעבען זוען. דער עהרווירדיגע הערר עראָהלטע ביא דעזער גלעגענהייט, דאס ער אינעס יידישען נימנאזיאסטען, דער נוכט פאָן העבראישען פער-שטאנד, אינע גוטע נאטע אוים דעלינאָן נאט, אום אוהם נוכט ביא דער מאטריטאט-פרישונג הנרער-לך צו זיין; עראָך נאהם ער דעם בעטרעפענען שטרעבען דאס פערשפרעכען אט, דאס ער דאס „שטע ישראל" עלרענען ווערדע. דאס וואר פאר אוהרען. דער נטנאזיאסט איזט ווטדעם אין בע-ריהמטער פראָפעסאָר געוואָרדען אונד הערר דר. יעללינען זאגט פאָן אוהם: „אָב ער הייטע דאס „שטע ישראל" הערצוזאגען ווייס, איזט מיר נוכט בעקאנגט, אבער ער איזט אין אינבערצי-גונגס-טריער יודע געבלעבען." וואהר-לך, אינע בוללינע אבערצייגונגס-טרייע דאס, ווענן מאן יודע זיין קאָנן, אָהנע דען ווערז „שטע ישראל" הערזאגען צו קאָנגען!

(איבער באראָן ווילהעלם קארל ראָטהשילד) ווירדאיס פראנק-פורט פאָלגענדעס געשריעבען: דער באראָן דער שאָן אין בעיאהרטער מאנן איזט, לעבט עבענט מאנגן צוריקגעצאָגען. נור ווענגען איזט עס גע-נאנגט, ביא אוהם אודרעגען צו בעקאָבען. ער קליידעט זיך האָבסט אינפאר, פאסט דורכטנט. אלס

פאָיללעטאָן.

איין געטרייסטער יודע אם רוסישען קאיזערהאָפע.

ערסטער טהייל.*)

(20. פאָרטסעטצונג.)

אָלזא לאכטע אָרקאָלאָ אונד העדיסאָפדערנד; אוים נאָכסטען אינגענדליקקע פיעל דער שלאָ, אונד צוואר מיט אינער קראָפט, דיא אָלזא פאסט צו באָרען וואָרף.

אלס זיא נאך מינוטענלאנגען פערהארען אין דומפפעס שווייגען אויפשריע אונד עמפאָבליקקעי, האטטע דער פאָ-ליציא מיניסטער אָלזאס צימטער שאָן פעללאסען.

17. קאפיטעל. דיא ניהיליסטען.

ווער פעללאסען דיא פרינעעסען אָלזא, דיא זיך אין אחדרעס ווערקלאגען אונד יאמטער אויף דעם באָרען אחדרעס פראָטעסטיגען עמפאנגס-זאלאָנס ווירדעס, אום נעמיטהע נאך מעהר אלס קאָפעליך נעבראָכען אונד פאָן דען שרעקקליכ-סטען אחנונגען אונד בעפירכטונגען פיר דיא ציקונפט הימגע-וכט. ווער פעללאסען דען פאָליציא-מיניסטער אין זיינעם לוקסוריאָז אויסגעשטאטטעטען שלישטען, דער איהן אבער דיא האָלדיגע אבערפלאָכע דער שנעע-בערעקקשטען שטראסע נאך הויזע פיהרט, אונד וואָללען איינער הויפט-פעריאמלונג דער ניהיליסטען בייזוואָהנען.

*) נייא איינטרעטענדען אבאָנענטען ווירד, אויף פער-לאנגען, דער אנפאנג דיעזעס שאפנענדען ראָמאנס גראָטיס אונגעזענדעט.

מאכטע האלטען דען ניהיליסטען פיר עטוואס גאנץ נייעס אין רוסלאנד, דיעזע אנגאטטע איזט עראָך אייגע אידייע.

דער ניהיליסטען עקזיסטירט אין רוסלאנד זייט מעהר אלס הונדערט יאהרען, וויא ער אונטער דיעזעם אָדער איינעם אנדערען נאמען אין עידע עקזיסטירט, דאס פאָן איי-נער אייזענען פויסט, שטאטטט פאָן אייגעם לייבענדען הערצען ווערד.

דיא „אבריבע-שטראסע" איזט אייגע בעריהמטעע שטראסע אין פעטערסבורג. שטאָל, דונקעל צייטען זיא זיך דאהין, נור היע אונד דא ווערט מאן בייטע פאָפטען, גלייך דיסטער אויסזוהענדען גאלגען גאָפאָראגען, אן דענען פער-מיסטעלט קעטטען דיסטער בעגעגנדע אל-לאָפטען האנגען.

דיא הייזער אן ביידען זייטען דער שטראסע זינד אוים האָלץ אונד לעהם ערבוט. זיא זינד צוויישאָפקיג אונד פאָן אונבעשרייבליך שמוטציגע אויסזעהען.

עס גיבט הייער קיין שטראסע-פפלאסטער אונד מאן טריטט פאָן דער קאָטהיגען שטראסע אין דאס נאך שמוט-ציגערע אינגערע דער הייזער.

דיא באָרבער שטראסע שיינט אללעס, נור קיינע באָרבערע צו בעהערבערגען.

מאן בעמערקט רעסטאוראציאָנען אונד נייערייגע טהעע-הייזער, שאנקלאָדען, דערען בעזוכער פאָרטוואהרענד אייגע שפרייגפלטשה פאָן שפרייטשט צו פערשלינגען שיינען.

דא גיבט עס אויך טאבאקס-לאָדען, טאנز- אונד שפיעל-לאָקאלע, דענן זאָבאלד דער עכטע רוססע „מאוזיק" אוים לייבע שפרייט, וויל לר מאנצען, שפיעלען אונד צאנקען, אונד ווענן ער דאס שפיעלען אונד מאנצען אויפגעבען אָללי זא ועטצט ער זיך לייבם דאריבער הינווג, פיר אייגענר אין ווערטהלאָזע דינג אָדער אין אייגעם גיכטיגען שטייטע טאדטליכע שטיכע אויפגעשטיללין.

אין אונפטטעלבאריר פאָהע דיעזער פערגיגונגס-פלאטצע בעפינדען זיך שמוטציגע לאָדען, אין וועלכען דיא לעבענס-בעדירפנישע פעריקיפט ווערדען, האָך אייבער דיעזעם שטאדט-טהייל פאָן שמוטץ, לאסטע אונד פערבעגען עיהבעס זיך דיא גאָלאנגענדע קספעל דער נאָסען קרכע פאָם „הייליגען אויאנאק", אינגעראָהלט אייגעם דיעזער קאָלנע- אונד לאָדען ווהאנרעטע אונס אייגע מערקווירדיגע געוולטשאפט.

דיא נאָסען שווארצען זאָקקע זינד אויף דער אייגען ווייטע דעם גיעדרינגען לאָדענס האָך אויפגעהייבט, אום אייגע פאָללי-שהיע צו פערדעקקען, דיא, אויף דעם פוסטפאָדען אנ-גערבאכט, אין דען קעללער הינטעטפרפהרט.

יענער קעללער בילדעטע צו דער צייט, דא אונזערע ערצאָהלונג שפיעלט, דאס הויפט-קוארטיר דער ניהיליסטען אין פעטערסבורג.

דאָרט פערזאמעלטע זיך אייגע אנצאהל פערצייוי-פעלטער אונד אָפט גלייקקע פערגאָלאסטער מאָנגער, דיא עס אלס אוהרע אויפגאבע בעטראכטטעטען, דאס פייער דער פערשוואָרונג איבעראָלל אנצוזעטצען.

דער קעללער, פיעל דייגער אלס דער אָבערע לאָדען, האטטע אלס אייגענע אייריכטונגס-שטיקקע אייגען טיש אונד שטהלע אונד וואָהרד דורך אייגע ולבערגע האָגגע לאָמפע בעלייכטעט, דיא וואָהל גיכט אנדערס אלס דורך אייגענע אייגע דעכס-לוכט הערפערגקאָממען זיין מאכטע.

דיא יודען אונד דער פריידיטס-קאמפף.

(איין אינטערעסאנטעס דאקומענט אויס דעם יאהרע 1849.)

אונלאנגסט קאמען אים פינאנצ-אויסשוססע דעס אונגארישען אבגעאָרדנעטענדטיוועס דיא אונ-טערשטוטצונגען צור שפארכע, וועלכע דען פער-שיעדענען אים לאנדע פערטרעטענען קאָנפעפאָנען פאָן שטאמאטווענען צו טהייל ווערדען, דער אבבאנ דעס פינאנצ-אויס שוסעס, מארין דיא הרמאנ-נאנגטע דיא סוכוועגנגאָן, דיא דער אונגארישע שטאאט דען יודען ערטהיילט, איינע לאבערלעך גנ-רינגע. דעם גענעראלבער בעריעף זיך קולטוסמינס-טער גראף טשאקי איוף דען יידישען שול-פאָנד וואהרוף וואהרבאנד בעמערקטע, דאס דיעזער פאָנד נימט אויס שטאאטסלייען מיטטעלן, אָנדערן פאָלל אונד נאנען ארים יידישעם גלעדע גע-גרונדעט וואהדע.

דאריבער גוט, וויא דער אונגארישע יידישע שול-פאָנד עגטשטאנדען איזט, גיבט איין האָכ-אינטער-עסאנטעס דאקומענט אויפשלוסס, וועלכעס איין דער פאָר קורצער צייט דורך אין בודאפעסט שטאטט-געפונדענען 1849-יער אויסשטעלונג צו זעהען וואר, דאהעלבע לויטעט:

קונדמאכונג.

דיא בידען יודען-געמיינדען אין פעסט אונד אלט-אָפען האבען אחר מעדהפאלטענס, וואהרהאפט שאנדליכעס אונד גזעטצ-ווידריגעס בעגעהמען אים אללגעמיינען, אונס-בעזאָנדערע אבער דורך מעדהערע בעגרענטע-רונג אונד אונטערשטיטצונג דער זאכע דער רעבעללען נעגען אחרען עגסטעמען קאיזער אונד קאָנג אונד אינע זא אָפפענגרידיג ווייזע אין דען טאג געלעגט, דאס אך מיך דעסהאלב בעוואָגען פגדע צור וואהל-פערדענגען שטאפפע דעזעלבען, אזוויא צור וואר-נונג אנדערער געמיינדען אינע דעקלאריזאָן אן מאָנטורס. אונד זאָנטמענען אויסרהטונגס-זאָרטען, אונד צוואר פיר פעסטה אונד אלט-אָפען צו גלייכען טהיילען אויפצוערלעגען.

דיא שטראפ-רעקוויזיזאָן האט צו בעשטע-הען אין:

פערצינטויזענד שטיקק אינפאנטעריע-מאנ-טעלן,

אכט-טויזענד שטיקק קאוואללעריע-מאנטעלן,

פערצינטויזענד שטיקק אינפאנטעריע-פאנ-טאלאָנס,

זעכצעהנטויזענד שטיקק בלוען אינפאנטעריע-פאנטאלאָנס,

אכט-טויזענד שטיקק דונקעלגרינען קאוואללע-ריע-פאנטאלאָנס,

צוואָלפטויזענד שטיקק קאוואללעריע-איבער-צונהאָזען,

זעכצינטויזענד פאאר דייטשען שוהען,

צוואנציגטויזענד פאאר אונגארישען שוהען,

פינפצעהנטויזענד פאאר האלבשטיעפעלן,

זעכצינטויזענד שטיקק העטען,

זעכצינטויזענד שטיקק נאטען,

צוואנציגטויזענד שטיקק האלזבינדען,

זעכצעהנטויזענד שטיקק האלזפלאָרען, זאמטמ-ליכע אין פערטינגעס צושטאנדע. פערנער אין

זעכצעהנטויזענד עללען גרוי-מעללירטעס טוך,

דריי-נינטויזענד עللען ווייסעס טוך,

אכטהונדערט צענטנער זאָהלענלעדער,

פיעהונדערט צענטנער אָבערלעדער,

דריי-הונדערט צענטנער בראנדזאָהלענ-לעדער

אין מאטעריאלע.

דיעזע זאָרטען זינד אין גלייכען פארטיען, אונד צוואר דיא ערסטע ראטע איין מאָנאט פאָן הייטיגען טאגע אן גערעכנעט, אונד דאנן פאָן 14 צו 14 טאָ-גען אין דער ארט אן דיא וויעדער צו אלט-אָפען צו עטאבלירענדיע מאָנטורס-קאָמטמיסיאָן איינצולי-פערן, דאס בינגען 6 מאָנאטען דאס נאנצע קוואנטום אבגענעבען זיין מוס. אים פאללע אלס אן איינעם אָדער דעם אנדערען גרעמינע איינע פערשפאטונג אין דער איינליעפערונג אירענד אינער זאָרטע אינטרעטען זאָללטע, איזט דער בעטרעפפענדען געמיינדע פיר יעדען טאג איינע שטראפ-קאָנטריבו-ציאָן פאָן 500 גולדען אין קלינגענדער מינצע פאָרצו-שרייבען אונד אללזאָגליך פאָן דערזעלבען הערייג-צוברינגען אָפפאָרט אן דיא הויפס-קאססע אבצו-פיהרען.

זאָללטען אבער, אונגעאנטעט דיעזער איינגע-צאללטען שטראפ-קאָנטריבוציאָן, דענגאָך דיא ראָ-טען-אבליעפערונגען ניכט איינגעזאָללטען ווערדען, זאָ איזט בים איינטריטט דעס נאכסטען טערמינס אויפס נייע וויעדער דער בעטראג פאָן 500 גולדען פראָ טאג פאָן צוזשרייבען אונד דיעזער ווייזע ביז צור נאנצלیכען אבליעפערונג אין דער ארט פאָר-צונעהען, דאס פיר דען טאג איינע דאָפפעלטע דריי-פאָכע קאָנטריבוציאָן אין זוו בעשטטמטע ווער-דען קאָנען.

פערנער האבען דיא גענאנטען יודען-געמיינ-דען, אונד צוואר בינגען פיער מאָנען, פיר דאס מאָנ-מאָטס-באאללאָן עבענפאללס אָהנע אזרענד אי-נע פערזונונג

100 אינהונדערט פפעזרדע,

צוויי אונדזיישען פאאר געשזרדע אונד

פינפאונדפינפציג שטיקק זאטטעל אבצוזלי-פערן.

וואָפאָן צור אללגעמיינען וויסענשאפט דיא פערלוטבארונג געשיעהט.

הויפטקוארטיער פעסט ה. אם, 19 יולי 1849

האגרוס.

פעלדצייגמייסטער אונד ארמעע-אָבער-קאָמ-מאנדאנט.

* * *

נעגעראל האגרוס האט אלזאָ דיא יודען פאָן פעסט אונד אָפען געבראנדשאטצט, ווייל זיא גוטע, טרייע אונגארן וואָרען; ער האט אוהנען איינע אונגערעכטע קרענונג-שטייער אויפערלעגט, אים זיא פיר אוהרען פאטריאטיסמוס צו בעשטראפען דאפיר, דאס זיא דעם אונגארישען פאטערלאנדע אָפפער אן גוט אונד בלוט צו בריינגען וואנטען.

דער דורך דיעזע בראנדשאטצונג צו שטאנדע געקאָמענע גרעל-בעגעראנס וואָרהדע אויף בעפעהל זיינער מאיעסטאט דעס קאָנגס פיר איינען יידישען שול-פאָנד געוויידמעט. לוידער האט דיעזער האָכ-הערציג גנאדע-אקט דעס הולדפאָללען מאָנארכען דעס יודענטהום אונגارנס קיינע אללזו וויסען פריכטע געבראכט. דער יידישע שול-פאָנד איזט צום צאנק-אפפעל דער יידישען פארטיען געוואָרדען, וויל דיעזער פאָנד נאנץ אונד גאר אין דען דיענסט דער רעפאָרמבעשטעללטן אונד דאצו פערווענדעט וואָרהדע, זאָלכע יידישע אינשטיטוציאָנען צו שאפפען, מיט דערען מיטטהדאס שטרענגגלייכונג יודענטהום ניכט איבעראינשטיממען קאָנען.

ליטעראַרישעס.

„שמול לעעב קאָהן“ אין ציטענ-שיכטליכעס קולטור-בילד פאָן אינטימס.

דאס איזט דער טיטעל איינעס סענזאציאָנעללען ראָמאנעס דען דיא „יודענע אָנגע- אונד מאָנמאנאס-ציטונג“ פאָן נייאהר אב פעראָפפענטליכט אונד אין פאָללענדעד וויזע אנקונדיגט:

דער פעראפאסער דיעזעס ראָמאנעס קענט, וויא נ'ר וועניג, דיא אומשטענדשיג בעוועגונג אים אינגעער וואהר-נעהמונג. מיט יעלטעגער מייסטערשאפט דעקקט דער אוטאָר דיא נעהיימען אָדען אויף, אן וועלכען דיעזע רוקקשיטליכע עפיזאָדע אין אונזערעס אהרהונדערטע דעס פארשריטטעס געלייטעט וווירד, ער ענטהילט האכ-אינ-טערעסאנטע טהאטזאכען דיא בי-הער גאנצליך אונבעקאנט וואָרען, ער שילדערט דאס טייבען פאר אונד הינטער דען קולישען אונד כאראקטעריזיר דיא הויפט-אקטאָרע — זאָוואָהל דיא בעקאנטען, דיא אויך אָפ-פענער בחנע טראָטץ זינד, אלס אויך דיא אים פערבארגענען שפיעלגרידען קראָפטע — מיט גראָסער לעבענס-אהרהיט אונד גאנטשיר, דיעזעס איבעריים שאפענדע געשיעכטען, וועלכע בעשטע אינען לעהרייכען בייטראג צור ציטענגעשיכטע פיר יעדען דען דיא צייט- אונד שטייט-פראגע דעס אנשטעמ-מטמטס בעריהרט, מאג דער לעזער אויף וועלכעס שאנד-פונקטע איממער שטעהען.

דיעזער ראָמאן פאָן אללגעמיינעס אינטערעססע ערשיינט אין 12 בזיו 15 וואָכענטליכען ליעפערונגען — יעדע אלס סעפאראטעס העפט — דיא צוזאמטען צווייא שטאטטליכע באנדע פאָן 450 בזיו 500 דרוקק-זייטען בילדען אונד אים בוכהאנדעל מינדעסטענס 8 פל. אָ. וו. קאָסטען ווערדען, וואהרענד דיא אבאָנ-ענטען דער „יודענער אָנגע- אונד מאָנטאנס-ציטונג“ דיעזעס ראָמאן אינטערעסאנטע ווערדען אלס גראטיס-פראָמיע ערהאלטען. (דער פיערטעל-יאהרינע אבאָנענטענס-פרייז דעס גענאנטען וואָכענבלאטעס בעטראגט נור פל. 1 אָ. וו.)

אונטער דאָמשער הערשאפט.

יידיש-הוסאָיישע עיזאָלונג אויס דעם 1. יאהרהונדערט

פאָן זו נ ר מ אנ ן.

(פארטעזעטצונג.)

„אוינ, דיר גיב אזא פערקנדעטע דעס פאָלקע נאכ-שטעהעטס:

„אללעס, וואס דיא פאפעטען פערהיססען האבען, דאס אין יעגעס מאנע אללע מענשען פאָלל דער נאָטטעס-ערקענט-נים זיין ווערדען, דייטעס דאריך הין, דאס דיא מענשען ניכט מעהר דען אהרהשען גלייססען נאכאָהנען, דיא פליישליכען בעגיערדען אונטערדריקקען אונד בעמעסטערן ווערדען, דאס קאָנ נור געשיעהען דורך פריהעיע קוואלונג אונד אבארטונג דעס קארפערס. דאנן שווינדעט דיא טראגיזיא, דאס דיא אונטערדריקקונג אויף, אוס דיא געוואלטהערישאפט נעבאָענען. קיין געוואלט-הערשע, זא גרוזאס ער אויך זייא, ווירד מאכט האבען איבער דען פאָם קאָיפער אונאבהאנגיגען ניכט. דיא טיראנען קיין ער עדלע זינד נור דא, וויא מאטערעללער בעגיגען צו האבען אויס; זא איזט אבער אידדשע האבע פאָן אויך ווערפעס אונד פעראכטעט, דאנן שטעהעט אזהר אויסער דעס בעגיגע דער טיראנען מאכט, דיא בייא אויך ניכטס צו טהון האט. זעלבסט אזהרע גרזאאקטיס אוס באָהאפטער לוטע אויס דא עגטוואפפנעט, אינע אָלכע קאָممט צוואר אויפעיסס זעלבען דאנס פאָר, וויא ניכטס צו האלטען אויס; אללעס דיא עראָך פערקאָممען, זאָ וווערדע דיא אנגאָכטיג, ווייל דיא זא נור דען לייב טיפפטס אונד אונס עגען גוד אין דער אבראָהאמס, אין דער קוואלונג דעס קארפערס בע-הילליך אויס.

„וואס אויך דיער דאנג, אויס לעבענדיג טהאט-זאכע, דער אמער פראהנס דען פליישלינען געלייססען, דאהער שטאמטס זיינע גרזאאקטיס אונד זעהאפטגקיט, ווי מיססען דאס גראדע גענעטטיל אנשטיעגען; דאס נייסטיגע דאָ-האלטען, דאס פליישליכע אונטערדריקקען, זאָ ווערדען ווי ווענען אונד זייל פערבריטען אויבערהאלב, וואָהרען ווי קאָممען, זעדס אויר בלוטעס אם דען קלייען דער ראָטשען בעסטען, דא יעדאָך אויבער דען אזא קיינע מאכט האבען, זא נאָך מעהר: דער אמער אויס דעס אזא אנטעוויסיס, ער בייגט הייפט אונד קנע פאָר אויס. האבט אויהר עס נוכט זעלבסט געזעהען, וויא קאָ ר נ ע ל י ו ס, דער דאָך אין מאָכט-ער דער אנטער דען אמעגרן אויס, אויעלאסס בייא מיר בעגעהרטש? אלס אך אויס דען אינטרעסט געוואָהרטש, ער-פלעגטש ער אאן נייר אלס גנאדע, וואס אך יעדעס פאָן אויך שאָנלעך אונד שטעללך נערנע עגטגעגענער עגע, נאָהלעך: אין הילפטשטעל פיר דייע שאָנטער, אויהר האבט עס יא גע-עגהען, וויא ער ביר פיר דיא געוואָהרונג דעס הילפטשטעלס דען שטונט פאָן דען שוהען קסטעגע, נוכט אוס אויסעלקטס עיאינגעגע אך אויך דא-אן, אָנדערן אמאנס אויהר ווערדע, דאס דער אבגע עגלאוס אונד פייא אויס, ווייל ער דען אבעיפלוסס האבטס, זייגע קאָרפעיליכען בעדיריססע אויך דאס אללער-אויסעיסטע בעשראנקט, ווערדע זיא נור אן, דיא שאָנטעגען אאבע, וויא ווערלע אונד אבגעגעדיגט אויהר ליבע אויס דען דיא דאָך אגאיפאהרלע פיסטערן, זיא שאָנען דיא פיילגס אין זיך אונד זיעבען אין זיין אונד קוואל פריהעיטיגע דאהן. בעשראנטעט דאגעגען דיא אסיא: וויא פריהדע אונד עולע דער שטאהל אויהרעס בלוקקעס, וויא דיסטע אונד מוס-טער בין אין דאס שאאטעגטע אלטעיר!

עס לייגט אינגעע אונד אללזיין אין דער האנד דעס מענשען, עלאוס אונד פייא צו ווערדען פאָן דער שקלא-פעייא, זיוד אויהר נכט אללע בעדיינט, נוס אונד בלוט פיר אייך בעפייאנט אינגעוועטצען? נין דענן, דיא איזט אייך ערמאנלינס!

הידה (*).

אם תקח איש אשר לקח אותו אלקים
וסוף התורה אל צד שמאלו תקיים
תמצא חנ גבורת הלשים על הזקנים,
מי יראונגא ה האמאנגא.

(*) שמות הדפוסים עלו פתולה אשר יוצא בשם ד הפלה.

ליד אונד דער פריידיטס-קאמפף.

(איין אינטערעסאנטעס דאקומענט אויס דעם יאהרע 1849.)

אונלאנגסט קאמען אים פינאנצ-אויסשוססע דעס אונגארישען אבגעאָרדנעטענדטיוועס דיא אונ-טערשטוטצונגען צור שפארכע, וועלכע דען פער-שיעדענען אים לאנדע פערטרעטענען קאָנפעפאָנען פאָן שטאמאטווענען צו טהייל ווערדען, דער אבבאנ דעס פינאנצ-אויס שוסעס, מארין דיא הרמאנ-נאנגטע דיא סוכוועגנגאָן, דיא דער אונגארישע שטאאט דען יודען ערטהיילט, איינע לאבערלעך גנ-רינגע. דעם גענעראלבער בעריעף זיך קולטוסמינס-טער גראף טשאקי איוף דען יידישען שול-פאָנד וואהרוף וואהרבאנד בעמערקטע, דאס דיעזער פאָנד נימט אויס שטאאטסלייען מיטטעלן, אָנדערן פאָלל אונד נאנען ארים יידישעם גלעדע גע-גרונדעט וואהדע.

דאריבער גוט, וויא דער אונגארישע יידישע שול-פאָנד עגטשטאנדען איזט, גיבט איין האָכ-אינטער-עסאנטעס דאקומענט אויפשלוסס, וועלכעס איין דער פאָר קורצער צייט דורך אין בודאפעסט שטאטט-געפונדענען 1849-יער אויסשטעלונג צו זעהען וואר, דאהעלבע לויטעט:

קונדמאכונג.

דיא בידען יודען-געמיינדען אין פעסט אונד אלט-אָפען האבען אחר מעדהפאלטענס, וואהרהאפט שאנדליכעס אונד גזעטצ-ווידריגעס בעגעהמען אים אללגעמיינען, אונס-בעזאָנדערע אבער דורך מעדהערע בעגרענטע-רונג אונד אונטערשטיטצונג דער זאכע דער רעבעללען נעגען אחרען עגסטעמען קאיזער אונד קאָנג אונד אין דען טאג געלעגט, דאס אך מיך דעסהאלב בעוואָגען פגדע צור וואהל-פערדענגען שטאפפע דעזעלבען, אזוויא צור וואר-נונג אנדערער געמיינדען אינע דעקלאריזאָן אן מאָנטורס. אונד זאָנטמענען אויסרהטונגס-זאָרטען, אונד צוואר פיר פעסטה אונד אלט-אָפען צו גלייכען טהיילען אויפצוערלעגען.

דיא שטראפ-רעקוויזיזאָן האט צו בעשטע-הען אין:

פערצינטויזענד שטיקק אינפאנטעריע-מאנ-טעלן,

אכט-טויזענד שטיקק קאוואללעריע-מאנטעלן,

פערצינטויזענד שטיקק אינפאנטעריע-פאנ-טאלאָנס,

זעכצעהנטויזענד שטיקק בלוען אינפאנטעריע-פאנטאלאָנס,

אכט-טויזענד שטיקק דונקעלגרינען קאוואללע-ריע-פאנטאלאָנס,

צוואָלפטויזענד שטיקק קאוואללעריע-איבער-צונהאָזען,

זעכצינטויזענד פאאר דייטשען שוהען,

צוואנציגטויזענד פאאר אונגארישען שוהען,

פינפצעהנטויזענד פאאר האלבשטיעפעלן,

זעכצינטויזענד שטיקק העטען,

זעכצינטויזענד שטיקק נאטען,

צוואנציגטויזענד שטיקק האלזבינדען,

זעכצעהנטויזענד שטיקק האלזפלאָרען, זאמטמ-ליכע אין פערטינגעס צושטאנדע. פערנער אין

זעכצעהנטויזענד עللען גרוי-מעللירטעס טוך,

דריי-נינטויזענד عللען ווייסעס טוך,

אכטהונדערט צענטנער זאָהלענלעדער,

פיעהונדערט צענטנער אָבערלעדער,

דריי-הונדערט צענטנער בראנדזאָהלענ-לעדער

אין מאטעריאלע.

דיעזע זאָרטען זינד אין גלייכען פארטיען, אונד צוואר דיא ערסטע ראטע איין מאָנאט פאָם הייטיגען טאגע אן גערעכנעט, אונד דאנן פאָן 14 צו 14 טאָ-גען אין דער ארט אן דיא וויעדער צו אלט-אָפען צו עטאבלירענדיע מאָנטורס-קאָممטמיסיאָן איינצולי-פערן, דאס בינגען 6 מאָנאטען דאס נאנצע קוואנטום אבגענעבען זיין מוס. אים פאללע אלס אן איינעם אָדער דעם אנדערען גרעמינע איינע פערשפאטונג אין דער איינליעפערונג אירענד אינער זאָרטע אינטרעטען זאָללטע, איזט דער בעטרעפפענדען געמיינדע פיר יעדען טאג איינע שטראפ-קאָנטריבו-ציאָן פאָן 500 גולדען אין קלינגענדער מינצע פאָרצו-

Digitized by Google

ענטבעהרליכע בינדע-מיטטעל אונזערער נאציאנאלען איינ-היים. פערלירט ער אן אנזעהען, זאָ ווערדען דיא באנדע נעשוואכט, דיא אונס צוזאממענדהאלטען, — אנגענאממען ווירד דאס נאנצע זאָ וויא זאָ. מיין הינקאָממען אונד מיין רעדען מיסטען זיך דארויף בעשראנקען, דיא אורהעבער דער פאָלאנע אונד דיא, וועלכע זיא אנגענהמען, אָהנע ערפאָלג צו קרי-טיזירען אונד אנצוגריפען. דאס איזט אייגע אויפ-נאבע, דיא מיר ווידערשטרעבט. איך האָפפע, דאס דער רייכסטאג זעלבסט, אין ערקענענטניס זיינער שטעללונג אים לאנדע, זיך ווענינסטענס פאָר איינער אבעראיללונג הישען ווערדע, אונטער דער זיין אנ-זעהען ליידען קאָנענטע. איך בין צו איינער זאָ טעפ-רייפענדען קריטיק, וויא איך דיא אבען מיסטע, ווענן איך הייטע אים רייכסטאגע רעדען וואָללטע, ווענינער בערופען, וויא אנדערע; איך בין 50 יאהרע אים דיענסטע דעס שטאאטעס נעוועזען אונד יאהר-צעהנטע לאנג אן ערסטער שטעללע; נענען דעסען ליטטער אָפפענטליך זאָ אויפצוטרעטען, וויא איך מיסטע, ווענן איך אים רייכסטאגע אבערהויפט רעדע, ווידערשטרעבט מיינעם נע-פיהלע אונד איזט מיר פייגליך; עס מיס-טען נאָך שטארקערע גרינדע וויא הייטע פאָלגענען, דאס איך דיעזען ווידעראוול-לען אובערווינדע. דיא נאָטהענונג דאצו לייפט מיר פיעלליכט ניכט ווענ, אבער איך ווילל עס נאָך אב-וואַרטען."

„דער וואונדער-ראבבי"

שפאנגענדע הומאָרישע ערצאהלונג אוס דעם 15. יאהרהונדערט.

„אריסטאָקראַט אונד יודע"

האָב-אנטערעסאנטע ערצאהלונג נאך אייגעם ראָמאן פאָן מ' ז.

דיעזע ביידען אים „יוד פאָלקסבלאטט" ערשיע-נענען ערצאהלונגען זינד אויך אין סעפאראט-אבדרוק ערשעגענען אונד קאָסטען פיר ניכט-אבאָנענטען דיעזעס בלאטטעס צוזאממען 35 קר.

נייא אינטרעסענטע אבאָנענטען ערהאלטען דיעזע ביידע ערצאהלונגען, זאָוויא דען אבאָנאנ-דעם גענענוואָרטיג אין אונזערעם בלאטטע לויפענ-דען סענזאציאָנעללען ראָמאנס

„איין נעטויפטער יודע"

אם רוסישען קאיזער-האָפע

אויף פערלאנגען גראטיס צוגעזענדעט.

עבענאָ פערזענדען וויר דיעזעלבען אונ-אענטעלטליך אן דיא ביזהעריגען אבאָנ-נענטען אונזערעם בלאטטעס צור צייט דער ער-נייערונג אהרער פראנומעראציאָן.

בעשטעללונגען

זינד צו ריכטען אן דיא רעדאקציאָן דעס

«Jüd. Volksblatt» Budapest, Wurmhof,

בריעפקאסטען דער רעדאקציאָן.

„תלמודיסט" אין פ': ליידער איזט עס בייא דען יע-פאָרם-יינגלינגען שאָן זאָ מאָדע, דאס תלמודישע אינס לאָ-בערלינג צו ציעהען. דיעזע מויל-העלדען האבען קיינע אה-נונג דאס אונזערע חכמי התלמוד שאָן אין אלטערסגרויער צייט פאָן דיענגען נעניע קלענטיס האטשען, וועלכע אונזערע הייטיגען נעלעהרטען ערסט אין נייעסטער צייט ערפאָרשט האבען, עבענאָ פערהאלט עס זיך מיט דער תלמודישען שטעללע (שבת נ"ז), וואָ ערצאהלט ווירד, דאס איינעם מאנ-נע, דעם זיינע פרויא נעשטאָרבען איזט אונד איינען זיינלינג הינטערלאסען האט, פיר דען ער קיינע אממע בעצאהלען קאָנענטע, זיך „הדי אשה" נעאפפענען האבען, זאָ דאס ער דאס קינד אן זיינער ביזסט נאהרען קאָנענטע. „דאס איזט דאָך אבער שאָן צו רוהם!" דריפטע איין בעמיינערס רופען, ווענן ער פאָן דיעזער תלמוד-שטעללע צוזאללען איינמאל וואס הערט. נון באכטען ווירד איינעם זאָלכען הערכען דיא לעקטירע דער נאטורגעשיכטע דעס מאָדערנען פאָרשערס הייגייך ריבאָה עמפפעהלען, אין דיעזעם בוכע שטעהט אויף זייטע 21 אונ-טער דער איבערשריפט „זיינע טהיערע" פאָלגענדעס צו לעזען: „אויך בייס מאָנגליכען נעשעלעכט ציעהען זיך פאסט זוהרכנע הערנס זיינע-וואַרצען, דאָך זינד דיעזעלבען קלייגער אונד צוס טהיילע אין גערינגערער צאהל פאָרהאנדען; אויך זאָגדערין זיא קיינע מילך אב. נור בייס מענשען ווערדען פאָללע בע-ריכטעט, דאס איינצעלנע מאָנגליכע אינדי-ווידוען קינדער זיינען קאָנענטען" יא, לעבער פיינד, דען תלמוד פערלאכען קאָנען דערזיינע זעהר לייכט. דער איהן ניכט קאָנענט; מינדער לייכט איזט עס, דעם „ודע מה שתשיב" צו עגנשפרעכען, ווענן מאן ניכט אויך וועלל-כעס ווייסען זיך אנצואיינען בעשטרעבט איזט. „פת חת עם דרך ארץ" בלייבט איינאל אין נאָלדענער נחוזדאטען, דען ווער אין דאס פראָגאמס אונזערעס בלאטטעס אייפגע-נאָממען האבען דען צו פאָרשען אונד הערען, אונזער האבסטער שטאָלץ איזט. — הערן ק' נ' ז' אין מ'-סינעס: בעטראָפפס דער פראָגעס-אנגעלעגענהייט מיסטען זיא איינען איריזאָקאָטען בעפאָגען, דער איהנען נעוויעזע אויסקונפט ערטהייילען קאָנ-טע. דער קורז דער דאָמבי-לאָזע וואר דאמאלס 6 גולדען, איינע זאָלכע שאדען ניכט עס אין אמעריקא. דאס וואָרט „kegyed" בעצייטשט נעגויא אנגערעדט אין אנגאריש אונגאנס-שפראכע ווירד דיע-זעס וואָרט איינעם בעסטעהען מעשטען נעגענעבער אלס אנ-שפראכע, אן שטעללע דעס דייטשען „זיא", נעבראוכט. — הערן איז' ווי אין נ'-שאיא: זיא איידען, עס קאָממט אפט נור דארויף אן, „וויא מאן דען בריעף לעזט". וואהרען זיא פיעלליכט דאמאלס בייא שלעכטער לוינע? — הערן ז' פ' אין טארפא: דער בעטרעפפענדע אוס נאָטשלאָג בריעס. — הערן J. B אין Sz: ניכט נעגאָנען. — הערן ר' בירען אין נ'-כאָללאָש: דיא נאָכסטע ציעהונג דער 1860-ער שטאאטסלאָטע פיריעט אם 1. פעברואר שטאטט. — הערן ר' ל' אין לשעין: איך ווייס רערען אונס איין „גוט געוויסע-טע מענשען" צו זיין, אבער דאס איינגעזאנדטע זאנט אונס טראָגטערעס ניכט צו. — הערן מ' ה' אין ראדוויטץ: דיא בייליגען דער ערסטען פייזשאנ-נומערן זינד נאנץ פערגיס-סען, ווייל בעדייערן דאהער, איהרעס וואנשע ניכט ענטשפרי-כען צו קאָנענען. אויספוהר-צאָלל אָאָם בעטרעפפענדען אויס-קאָל אונפאָראנדערס. — הערען מ' ו' ו' עס זאָהן אין וואַ-שארהעלי: איהרע פראָגומעראציאָן וואהרהייט ביז 1. מארץ פאָרגעטרקט. — הערן ו' ד' אין הרוסט: „פיליפס בייטל אונד זאָהן בודאפעסט, וואהרענער-רינג נר' 7."

„Pénzügyi szemle"

איזט דאס פערטרייענסווירדיגסטע פאָכבלאטט איבער זעממטליכע בארזענגעשעפטע, וויא איך אין נעגייר איסרייז איבער אללע אנ- אונד איסלענדישען ציעהונגען. „Pénzügyi szemle" גיבט דיא בעסטען איפפלו-רונגען פיר שפעקולאנטען אונד קאָ-פיטאלישטען. יעדוועלכע איסקונפט ווירד אונגעמעלטליך געלייסטעט, עבענאָ ערהאלטען דיא יעטצט זיך מעלדענדען פ. ט. אבאָנענטען פאָם 1. דעצעמבער 1891 ביז 1. אפריל 1892 „Pénzügyi szemle" גראַ-טיס.

פראָזומעראציאָנס-פרייז ביז 1. אפריל 1893 נור 1 פל.

עקספעדיציאָן אונד אדמיניסטראציאָן:

Budapest, 6. Bezirk,

Teréz-körut Nr. 48.

שלונאָוויטין של פסח.

שטעטס אין גראָסען פאָרראטהען, זאָוואהל אין אָרי-גינאל-אלס אין קליינען געבינדען, איך פערלאנגען מט הכשר של הרב הגאון מו"ה משה פוקס נרו יאיר אב"ד ור"מ דקהלתנו יצ"ו.

קורלענדער עט אוללמאן

גראָסוואַרדיין.

אנצייגע.

הויעמיט האבע איך דיא עהרע, דעם פ' ט' פו-בליקום האָפליכסט צור נעפאָללינען קענענטניס צו ברינגען, דאס איך מיינע אין מישקאָלץ זייט 20 יאה-רען בעשטעהענדע בוכ- אונד פאפיערהאנדלונג, איינעם פיעלזייטיגען וואונשע ענטשפרעכענד, מיט איינער

בוכדרוקקעריא

ערווייטערט האבע, אונד בין איך אלזאָ אין דער אנ-גענעהמען לאגע, מיינעם זעהר פערעהרטען קונ-דען-קרייז אויך אין דיעזעם געשאפטצווייג, אונד צוואר אין געשמאקפאָללער וייזע, קאָרעקט, ראש אונד בייללינגט דיענען צו קאָننען.

אינדעם איך ערגעבענסט ביטטע, מיך מיט גי אויפטראגען בעעהרען צו וואָללען, צייכנע איך

האכאכטונגספאָלל

BERNHARD STAMBERGER

Buch- u. Papierhandlung, Buchdruckerei und Buchbinderei, Miskolcz.

בעתיר, פה עדלוי יעיא.

קיל קורא.

כעת הנני עוסק להוציא לאור חדושי אגדה מאאז בעל ח"ת ס"ופר זצ"ל, ע"כ אבקש נא: מי מתלמידיו מי או מתלמידי תלמידיו מי שיש תחת יד חדושי אגדה הן כת"י עצמו של אא"ז או שמועתק מלשונו וכדומה, יטהול נא לשלוח לי ולא יאחר, וזכות אא"ז צדיק יעמוד לו ולבניו אחריו מי על יד ורמא דילה יפוצו מעינותיו חוצה אמת הוצה לזכות וללמוד דעת את הרבים, ומוכן אני אח"כ לשלוח בחזרה הכ"י. — דברי המבקש מוקירכם ומכבדכם עבדכם

הק' שמעון בה"ה מהראש"ב זצ"ל מופ'.

קליינע אנצייגען.

אין דיעזער הויכיג קאָסטען יעדעס איינזאנט וואָרט 2 קר' יעדעס מיט פעטען בוכשטאבען נעדרוקקטע וואָרט 3 קר' איזט דיא אנצייגע אויך מיט איינער דייטליכען אדרעסע אנגענעבען, זאָ מיסטען דאפיר סעפאראט 30 קר' אן שטעמפעל-געביהר ענטרעכטען ווערדען. — אויסקונפט איבער דיא אנ-צייגען ערטהיילט דיא אדמיניסטראציאָן אונזערעס בלאטטעס. יעדעס אונזענטעלטלך; שריפטליכע אויסקונפט ווערדען יע-דאך נור גגען איינזענדונג דער נאָטהיגען פאָסטמארקע ערטהיילט.

צוויא ערצאהלונגען.

„דער וואונדער-ראבבי". דיעזע אים „יוד פאָלקס-בלאטט" ערשיענענע ער-צאהלונג וועלכע זיך אָ נאָ-מען ביייפאללס דער נ' דעזער ערפיינטע, איזט נעמעהר פאָללשטאנדיג אין סעפאראט-אבדרוקק (אונבראָשירט) ער-שיענען. בייא איינמרע-טענדע אבאָנענטען, וועלכע דאס פראָגומעראָנגעלער פיר אין קוואַרטאל איינזע-דען, ערהאלטען דיעזע האָ-אנזעערעסאנטע ערצאָלונגאויף פערלאנגען נראטיס צוגע-שיקט, עבענאָ דען אונ-לאנגסט אין סעפאראט אבדרוק פאָללשטאנדיג ערשיענענען שאפנענדען ראָמאן „אדרס-טאָקראט אונד יודע." אויך אונזערען בייזהעריגען נעערטע אבאָנענטען, דיא עס פער-אבריעסט האבען, דיא איינ-צעלנען נומערן צו זאמעלן, זענדען ווייר דיעזע בידרען ער-צאָהלונגען אונגעטעלטלך צו. פיר ניכט אבאָנענע-טען קאָסטען דיעזעלבען 35 קר'.

לעצטאציאָן.

פיר לאנגווייליגע!

אם 22. אונד 23. דע-צעמבער 1891 ווירד אויף דער הערשאפטליכען ע ל ט ש ע (קאָנשאנט זעמפלען) דער נעאמטע Fundus instructus אונד אויאך איינע צוויייאָרהיגע דרעשאפשינע (לאָקאָמאָבל אונד דרעשקאָפ-טען) פאָן 6 פפערדקראפטען, אין פאָללקאָמען נעטטם צו פ-שאפנדע, 100 מעטר. נעטטם, 170 מעטר. האפער, 50 מעטר. קאָרן, 20 שטיק נעטטם אר-בייטספפערדע, 4 הערשאפט-ליכע פפערדע, אייגע נאנזע נייע קעוויאפאטע, איינע אָפ-פענע קוטשע, 479 שטיק שאפע, 30 שטיק אָכסען, 10 שטיק רינדפיה, הייא, נעטטם- אונד האפער-שטראה אים וויעטטע פאָן 2500 פל. פפערדע- אונד אָכסענוואנען, דאס נעזאמטע פפערדע-גע-שירר, דיא נעזאמטע הערר-שאפטליכע מאבעל-אינריכטונג אים נעזאממט-שאָפענגטהויעטה פאָן 14,000 פל. צור אָפ-פענטליכען פיילבעטונג גע-לאנגען.

עמפפעהלען, אין דיעזעם בוכע שטעהט אויף זייטע 21 אונ-טער דער איבערשריפט „זיינע טהיערע" פאָלגענדעס צו לעזען: „אויך בייס מאָנגליכען נעשעלעכט ציעהען זיך פאסט זוהרכנע הערנס זיינע-וואַרצען, דאָך זינד דיעזעלבען קלייגער אונד צוס טהיילע אין גערינגערער צאהל פאָרהאנדען; אויך זאָגדערין זיא קיינע מילך אב. נור בייס מענשען ווערדען פאָללע בע-ריכטעט, דאס איינצעלנע מאָנגליכע אינדי-ווידוען קינדער זיינען קאָننען" יא, לעבער פיינד, דען תלמוד פערלאכען קאָנען דערזיינע זעהר לייכט. דער איהן ניכט קאָننען; מינדער לייכט איזט עס, דעם „ודע מה שתשיב" צו עגנשפרעכען, ווענן מאן ניכט אויך וועלל-כעס ווייסען זיך אנצואיינען בעשטרעבט איזט. „פת חת עם דרך ארץ" בלייבט איינאל אין נאָלדענער נחוזדאטען, דען ווייר אין דאס פראָגאמס אונזערעס בלאטטעס אייפגע-נאָממען האבען דען צו פאָרשען אונד הערען, אונזער האבסטער שטאָלץ איזט. — הערן ק' נ' ז' אין מ'-סינעס: בעטראָפפס דער פראָגעס-אנגעלעגענהייט מיסטען זיא איינען איריזאָקאָטען בעפאָגען, דער איהנען נעוויעזע אויסקונפט ערטהיילען קאָנ-טע. דער קורז דער דאָמבי-לאָזע וואר דאמאלס 6 גולדען, איינע זאָלכע שאדען ניכט עס אין אמעריקא. דאס וואָרט „kegyed" בעצייטשט נעגויא אנגערעדט אין אנגאריש אונגאנס-שפראכע ווירד דיע-זעס וואָרט איינעם בעסטעהען מעשטען נעגענעבער אלס אנ-שפראכע, אן שטעללע דעס דייטשען „זיא", נעבראוכט. — הערן איז' ווי אין נ'-שאיא: זיא איידען, עס קאָממט אפט נור דארויף אן, „וויא מאן דען בריעף לעזט". וואהרען זיא פיעלליכט דאמאלס בייא שלעכטער לוינע? — הערן ז' פ' אין טארפא: דער בעטרעפפענדע אוס נאָטשלאָג בריעס. — הערן J. B אין Sz: ניכט נעגאָנען. — הערן ר' בירען אין נ'-כאָללאָש: דיא נאָכסטע ציעהונג דער 1860-ער שטאאטסלאָטע פיריעט אם 1. פעברואר שטאטט. — הערן ר' ל' אין לשעין: איך ווייר רערען אונס איין „גוט געוויסע-טע מענשען" צו זיין, אבער דאס איינגעזאנדטע זאנט אונס טראָגטערעס ניכט צו. — הערן מ' ה' אין ראדוויטץ: דיא בייליגען דער ערסטען פייזשאנ-נומערן זינד נאנץ פערגיס-סען, ווייל בעדייערן דאהער, איהרעס וואנשע ניכט ענטשפרי-כען צו קאָننען. איסקונפט-צאָלל אָאָם בעטרעפפענדען איס-קאָל אונפאָראנדערס. — הערען מ' ו' ו' עס זאָהן אין וואַ-שארהעלי: איהרע פראָגומעראציאָן וואהרהייט ביז 1. מארץ פאָרגעטרקט. — הערן ו' ד' אין הרוסט: „פיליפס בייטל אונד זאָהן בודאפעסט, וואהרענער-רינג נר' 7."

„Pénzügyi szemle"

איזט דאס פערטרייענסווירדיגסטע פאָכבלאטט איבער זעממטליכע בארזענגעשעפטע, וויא איך אין נעגייר איסרייז איבער אללע אנ- אונד איסלענדישען ציעהונגען. „Pénzügyi szemle" גיבט דיא בעסטען איפפלו-רונגען פיר שפעקולאנטען אונד קאָ-פיטאלישטען. יעדוועלכע איסקונפט ווירד אונגעמעלטליך געלייסטעט, עבענאָ ערהאלטען דיא יעטצט זיך מעלדענדען פ. ט. אבאָנענטען פאָם 1. דעצעמבער 1891 ביז 1. אפריל 1892 „Pénzügyi szemle" גראַ-טיס.

פראָזומעראציאָנס-פרייז ביז 1. אפריל 1893 נור 1 פל.

עקספעדיציאָן אונד אדמיניסטראציאָן:

Budapest, 6. Bezirk,

Teréz-körut Nr. 48.

שלונאָוויטין של פסח.

שטעטס אין גראָסען פאָרראטהען, זאָוואהל אין אָרי-גינאל-אלס אין קליינען געבינדען, איך פערלאנגען מט הכשר של הרב הגאון מו"ה משה פוקס נרו יאיר אב"ד ור"מ דקהלתנו יצ"ו.

קורלענדער עט אוללמאן

גראָסוואַרדיין.

Herausgeber und Redacteur: M. Dornbusch. Budapest, 1891. Druck von Sam Márkus, (Dorotheagasse 6 Wurmhof.)